



การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

โดย

นายวิสูตร เสพสมุทร

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

โดย

นายวิสูตร เสาสมุทร

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE PROMOTION OF COMMUNITY RELATION AND COOPERATION FOR
EDUCATIONAL DEVELOPMENT OF SAMUTSAKORN BASIC EDUCATION SCHOOL**

By

Wisoot Sepsamut

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การคืนคว่ำอิสระเรื่อง “ การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ” เสนอโดย นายวิสูตร เสพสมุทร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 29 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2542

อาจารย์ที่ปรึกษาการคืนคว่ำอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์

คณะกรรมการตรวจสอบการคืนคว่ำอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

..... 29 / พ.ค. / 52

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช)

..... 29 / พ.ค. / 52

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

..... 29 / พ.ค. / 52

47252504 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ: การส่งเสริมความสัมพันธ์/ความร่วมมือกับชุมชน

วิทยุตร เสพสมุทร : การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร.อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : ผศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์.103 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) แนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ตามแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สพศ.) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2) แนวทางการส่งเสริมด้านความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร คือ ด้านระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน จัดทำแผนงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน จัดระเบียบรองรับทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ประเมินระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน นำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจด้านแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการศึกษาร่วมกัน จัดกิจกรรมให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในชุมชน และสถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ชุมชน

ภาควิชาการบริหารการศึกษา.....บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

47252504 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : THE PROMOTION OF COMMUNITY RELATION AND COOPERATION

WISOOT SEPSAMUT : THE PROMOTION OF COMMUNITY RELATION AND COOPERATION FOR EDUCATIONAL DEVELOPMENT OF SAMUTSAKHON BASIC EDUCATION SCHOOL. INDEPENDENT STUDY ADVISOR : PRASERT INTARAK, Ed.D 103 pp.

The purposes of this study were to identify 1) the promotion of community relations and cooperation for educational development of Samutsakhon basic education schools and 2) the guideline for promotion of community relations and cooperation for educational development of Samutsakhon basic education schools. This study was a descriptive research. The population of this study were 30 basic education schools in Samutsakhon. The respondents were school administrators, teachers responsible for community relations, and school board ; with the total of 90. The questionnaire regarding community relations and cooperation for educational development based on the concept of The Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization) was used for collecting the data. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The findings revealed as follows:

1) The promotion of community relations and cooperation for educational development of Samutsakhon basic education schools in overall and each aspect, were rated at a high level, ranking from the highest mean to lowest as activity of community relation and co operation for educational development and the system of community relations and cooperation.

2) The guideline for promotion of community relations and cooperation for educational development of Samutsakhon basic educational schools were : the administrator should design the responsible person for community relations and cooperation, have a community relation plan, set a regulation for community relations and cooperation, evaluate the system of community relations, use the result from the evaluation for decision-making, provide public relations activities for mutual understanding, provide community service, open for community participation, act as a corporative center and school should create community network.

Department of Educational Administration, Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2008

Student's signature

Independent Study Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ อินทร์รักษ์ ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะคังกูร ประธานกรรมการการสอบการค้นคว้าอิสระ และคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ รวมทั้งแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินวิจัย และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องจนสำเร็จลุล่วงอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.วิชณีย์ เชาวดีดำรง รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้างานบริหารทั่วไป (งานสัมพันธ์ชุมชน) และกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร และอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาครขอ นมัสการกราบขอบพระคุณพระเจ้าพระมงคลโมลี (พระครูสุนทรธรรมวาที) เจ้าอาวาสวัดธรรมจริยาภิรมย์ เปรียบเสมือนบิดาที่ให้การศึกษาล้ำเรียน

ขอขอบคุณในน้ำใจรุ่นพี่ เพื่อน ๆ สาขาวิชาการบริหารรุ่นที่ 24 ที่คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำด้วยดีเสมอมา โดยเฉพาะนางศรินนา กวางศิริ เพื่อนร่วมรุ่นที่ล่วงลับ ที่รักและศรัทธาศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากร

ความดีจากการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบอุทิศแด่ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะคุณพ่อ คุณแม่ อันเป็นที่รักยิ่ง ที่เป็นกำลังใจอยู่ในใจเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
ปัญหาของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ข้อคำถามของการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน.....	13
ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน.....	14
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน.....	16
ความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน.....	18
หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน.....	21
ระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน.....	23
ขั้นตอนและวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน.....	23
รายการที่โรงเรียนควรจัดให้บริการชุมชน.....	26
กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน.....	32
กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียน.....	32

กิจกรรมพิเศษเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน.....	35
กิจกรรมของนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน.....	37
กิจกรรมที่ทำให้โรงเรียนและชุมชนก้าวหน้า.....	41
หน้าที่ของครูและผู้บริหาร โรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียน กับชุมชน.....	42
หน้าที่ของครูต่อการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์กับชุมชน.....	42
หน้าที่ของผู้บริหาร ในการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์กับชุมชน.....	45
ประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน.....	45
ข้อมูลทั่วไปของการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
สมุทรสาคร.....	48
การบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.....	48
การบริหารในรูปขององค์คณะบุคคล.....	49
การบริหารงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.....	50
วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการให้บริการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
สมุทรสาคร.....	52
ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติ.....	54
ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบ้านแพ้ว.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
งานวิจัยภายในประเทศ.....	56
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	60
สรุป.....	61
3 การดำเนินการวิจัย.....	63
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	63
ระเบียบวิธีวิจัย.....	64
แบบแผนการวิจัย.....	65
ประชากร.....	65
ตัวแปร.....	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	68

บทที่	หน้า
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
สรุป.....	70
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	71
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัด สมุทรสาคร.....	73
ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และ ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร.....	76
5 สรุป อภิปรายผล และผลการสัมภาษณ์.....	78
สรุปผลการวิจัย.....	78
การอภิปรายผล.....	80
ข้อเสนอแนะ.....	82
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	82
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	82
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย.....	88
ภาคผนวก ข หนังสือขอทดลองเครื่องมือวิจัย.....	92
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	95
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	97
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	99
ประวัติผู้วิจัย.....	103

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประชากรและผู้ให้ข้อมูล.....	69
2	จำนวนร้อยละและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติ ประสบการณ์ทำงาน.....	75
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม.....	76
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร.....	77
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับกิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร.....	78

บทที่ 1

บทนำ

ในการพัฒนาโรงเรียนนั้น ชุมชนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการที่ชุมชนจะช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนซึ่งถือเป็นสถาบันการศึกษาของชุมชน โรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือจากชุมชนทั้งในเรื่องการเงิน วัสดุอุปกรณ์และสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนแรงงาน แรงใจจากประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ด้วย การได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากชุมชนเป็นสิ่งสำคัญแสดงให้เห็นว่าชุมชนนั้นสนใจโรงเรียนและถือว่าโรงเรียนเป็นสมบัติอันมีค่าของชุมชน โรงเรียนเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนร่วมกับหน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ การที่โรงเรียนจะทำหน้าที่ของคนให้สำเร็จไปได้ด้วยดีนั้น โรงเรียนต้องประสานสัมพันธ์ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของการศึกษา ชุมชนจึงมีบทบาทและความสำคัญในการดูแลสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียน เพื่อมุ่งหวังที่จะให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าศึกษาและจะให้ป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพของชุมชน โรงเรียนก็จะต้องสนองความต้องการของชุมชน ชุมชนเห็นคุณค่าก็จะให้การสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียนในทุก ๆ ด้านเท่าที่ชุมชนสามารถจะให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมได้¹

ในการดำเนินการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินการอย่างเป็นระบบ² ผู้บริหารครู และคณะกรรมการโรงเรียน ต้องมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของประชาชน บทบาทของเลขานุการ บทบาทของกรรมการ โดยเฉพาะกรรมการที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง องค์กรเอกชน ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้และประสบการณ์เรื่องการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพยายามเข้าหาชุมชนและประการสำคัญ

¹พนิจดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ: โอเคียนสตรี, 2542), 25 - 26.

²ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ และสัมมา รชนีชัย, การบริหารเพื่อการพัฒนาโรงเรียน (กรุงเทพฯ ฯ : ข้าวฟ่าง, 2545), 172.

ที่สุดคือทุกฝ่ายต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของการศึกษาและผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด³

การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา จึงเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้โรงเรียนรู้จักชุมชนดีขึ้น สามารถที่จะค้นหาและใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ในเวลาเดียวกันชุมชนก็มีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาคือ “การทำให้ชุมชนรู้สึกว่าเป็นสมบัติของเขา” ผู้คนในชุมชนย่อมจะได้ช่วยกันดูแลรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน ตลอดจนเอื้ออำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนด้านต่าง ๆ เช่น ช่วยสละทรัพย์สินหรืออุปกรณ์ที่โรงเรียนยังขาดแคลน ช่วยซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ อาคารเรียน โคกมิได้คิดค่าตอบแทน⁴ เป็นต้น

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น สนองความต้องการของท้องถิ่น ให้สังคมทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ให้ความสำคัญกับการให้มีการกระจายอำนาจการศึกษาไปยังระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 29 ได้ระบุไว้ว่า “ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนาระหว่างชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย

³ ชีระ รุณเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ และสัมมา รณิษฐ์, การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ (กรุงเทพฯ : ขั้วฟ้า, 2547), 178.

⁴ พนิจดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2542), 44.

ทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น⁵ การคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษา
ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นจะต้องสรรหาและเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
กฎกระทรวงกำหนด จำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน
ให้มีคณะกรรมการจำนวน 9 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คนขึ้นไป
ให้มีคณะกรรมการ จำนวน 15 คน⁶ โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ประธานกรรมการ
สถานศึกษา (มาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ) คุณสมบัติ ให้ผู้ได้รับการสรรหาและเลือกเป็นกรรมการ
ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า
ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้อำนวยการ
สถานศึกษาร่วมกันเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานกรรมการ 2) กรรมการที่เป็นผู้แทน
ผู้ปกครอง 3) กรรมการที่เป็นผู้แทนครูในสถานศึกษานั้น 4) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน 5)
กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า 7) กรรมการที่
เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ 8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 9)
ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ เป็นการสรรหาที่ให้ผู้ที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ
เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีอำนาจหน้าที่กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนการ
บริหารและการจัดการศึกษา⁷ ถึงแม้ว่าสถานศึกษาในปัจจุบันจะมีคณะกรรมการสถานศึกษาตาม
กฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา การเลือกประธาน
กรรมการและกรรมการ รวมทั้งวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 ดังกล่าว แต่ปัญหาก็คือการทำหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าว
ของโรงเรียนยังคงได้รับศักยภาพทางการเงินเป็นหลัก ศักยภาพในด้านอื่น ๆ ยังคงได้รับการ
สนับสนุนไม่มากพอ โดยเฉพาะในโรงเรียนห่างไกล โรงเรียนหลายแห่งอยากได้แนวคิดหรือการ

⁵ กระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.),2546), 14.

⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการสรรหาและการเลือกคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.),2546,2.

⁷ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ชุมชนปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ :บริษัท พิมพ์ดี จำกัด,
2544), 44.

ระดมพลังสมองจากคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพสนองความต้องการของชุมชน โดยแท้จริง⁸

คุณภาพจากสถานศึกษาที่มีนักเรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด และเป็นที่ยอมรับจากผู้ปกครอง ชุมชน สังคมนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าว จะต้องดำเนินการให้สถานศึกษามีความพร้อมในการขอรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทำการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์ชุมชน การปฏิรูปกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษา มุ่งปรับเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการของรัฐใหม่เพื่อให้การจัดการศึกษามีอิสระและเสรีมากขึ้น ปรับเปลี่ยนการตัดสินใจจากกรมในส่วนกลาง เป็นการตัดสินใจในพื้นที่ทุกส่วนของสังคม ตั้งแต่ประชาชน ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจเอกชนและองค์กรภาครัฐมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย มีการจัดการศึกษาที่ได้คุณภาพและสร้างความเป็นธรรมแก่คนในสังคมมากขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมและประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงกล่าวได้ว่าการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในชุมชน แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 - 2559) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากขึ้น แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 - 2559) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่งมั่นพัฒนาคนและสังคมไทยโดยรวมดังนี้ “พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา โดยมุ่งหมายให้ทุกคนได้เข้าถึงบริการทางการศึกษาดังแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต เพื่อเพิ่มความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ด้วยการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภท ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยอาศัยการเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนการจัดการศึกษาถึงขั้นพื้นฐานอย่างกว้างไกล ครอบคลุมสถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลก เพื่อให้การศึกษายเป็นยุทธศาสตร์ขจัดความยากจน และยุทธศาสตร์ทางปัญญา เพื่อพัฒนาคนได้อย่างเต็ม

⁸ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ, สัมมา รณิษฐ์, การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ (กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2547),33.

ศักยภาพตลอดชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นสังคมคุณภาพ⁹

ดังนั้น การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา จึงมีความสำคัญ เพราะโรงเรียนจะดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากร และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนสัมฤทธิ์ผลประโยชน์ร่วมกัน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาการศึกษา ที่ส่งผลต่อผลผลิตคือนักเรียนที่จะเป็นอนาคตของชาติ ที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุด

ปัญหาของการวิจัย

โรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาอบรม โดยมีครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้ความรู้ก่อนที่จะนำบุตรหลานของตนเองเข้าศึกษาในโรงเรียน โดยมุ่งหวังให้ครูพัฒนาบุตรหลานให้ความรู้ขีดความสามารถให้เจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ปัญหาของชุมชนมักคิดเพียงแต่ว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและรัฐบาล ไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง จากรายงานผลการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ 2549 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สรุปประเมินคุณภาพภายนอก ในมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาผลการประเมินสถานศึกษาในระดับประทศร้อยละของโรงเรียนที่ได้รับคุณภาพดี 74.94 ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครได้ระดับคุณภาพดี ร้อยละ 77.98¹⁰

จากผลการประชุมครู คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะยาราม ในการจัดทำแผนการปฏิบัติงาน ประจำปีการศึกษา 2551 ผลการประชุมได้กล่าวถึงหลักการและเหตุผลในการที่ต้องจัดทำโครงการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เพื่อแก้ปัญหาการสื่อสาร การสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน¹¹

ผลการสรุปจากการประเมินภายนอก จะเห็นได้ว่าโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญในการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างหลากหลายมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการศึกษาของ

⁹ สำนักนายกรัฐมนตรี,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) (กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด,2545), 17.

¹⁰สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร,รายงานผลการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ 2549 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอกพิมพ์ไท,2549), 65.

¹¹คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะยาราม, “การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะยาราม,” เอกสารการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะยาราม 27 (มีนาคม 2551). (อัครสำเนา)

นักเรียนในชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยโรงเรียนต้องเป็นทั้งผู้ให้ชุมชนใช้ผลประโยชน์จากโรงเรียน และโรงเรียนก็รับผลประโยชน์จากชุมชน เพื่อพัฒนาการศึกษาในทุก ๆ ด้าน

ในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในเชิงส่งเสริม ช่วยเหลือสนับสนุนด้านการจัดการศึกษามีน้อยมาก และยิ่งหากนำความหมายของ “การศึกษา” ตามคำนิยามที่ปรากฏในมาตรา 4 ของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ มาเป็นตัวเทียบเคียงอีก ก็จะต้องเห็นชัดว่า การให้หรือจัดการศึกษาได้เกิดขึ้นมานานแล้วในชุมชนหรือหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากโรงเรียนหรือสถานศึกษา¹² เพื่อให้การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนประสบความสำเร็จ จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคล ทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย มาตรฐานในการบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้น สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีรูปแบบวิธีการทำงานที่ประสานสอดคล้องกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลตามที่ร่วมกันกำหนดขึ้น¹³

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อทราบแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จึงได้ตั้งคำถามของการวิจัยไว้ดังนี้

1. การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับใด

¹²ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ, “การจัดการศึกษา โดยสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน และให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา,” วารสารวิชาการ 5, 8 (สิงหาคม 2545) : 21.

¹³สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2547), 22.

2. แนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนา การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นอย่างไร

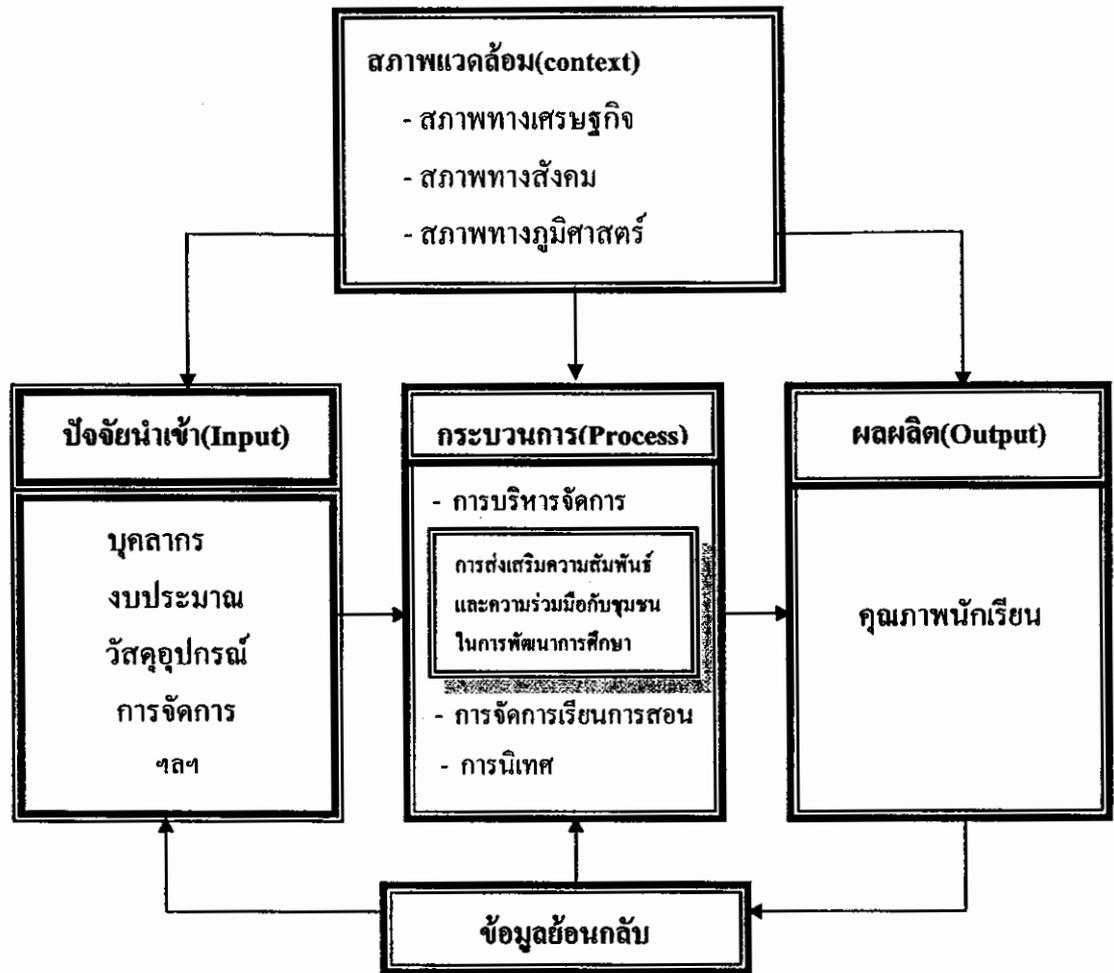
สมมติฐานในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสมมติฐานไว้ดังนี้ “การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ใน ระดับปานกลาง”

ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหนึ่งใน ระบบสังคมที่มีลักษณะเป็นองค์กรเปิด มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในการ ดำเนินงานต่าง ๆ จึงสามารถจัดในรูปแบบเชิงระบบ (systems approach) ที่ประยุกต์ใช้ในการ บริหารการศึกษาของ แคทซ์ และคาห์น (Katz and Kahn) ซึ่งประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ ที่ สัมพันธ์และต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง บรรลุ วัตถุประสงค์เกิดผลสำเร็จตามที่ต้องการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (input) 2) กระบวนการ (process) 3) ผลผลิต (output) 4) บริบทหรือข้อจำกัดทางด้าน สภาพแวดล้อม (context) และ 5) ข้อมูลย้อนกลับ (feedback)¹⁴ ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1

¹⁴ Daniel Katz and Robert L. Kahn, The Social Psychology of Organizations, 2nd ed. (New York : John Wiley & Son, 1978),20.



แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ที่มา : ประยุกต์มาจาก Daniel Kath and Robert L.Khan, *The Social Psychology of Organization*, 2nd ed.(New York : John Wiley & Son, 1978),20.

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.), มาตรฐานตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) (กรุงเทพฯ : สมศ.,2549), 23.

ในเรื่องของการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน มีนักทฤษฎีหลายท่าน ได้กล่าวไว้ อาทิเช่น สตอปส์และคนอื่น ๆ (Stoops and others) เสนอแนวความคิดว่า ควรกำหนดแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ไว้ดังนี้ 1) ตั้งอยู่บนฐานของปรัชญาการศึกษาที่ชุมชนกำหนด 2) กำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง 3) สร้างแผนภูมิที่แจ่มชัดขององค์กรในการติดต่อสื่อสาร 4) กำหนดวิธีการที่จะให้ติดต่อสื่อสารทั้งภายนอกและภายใน 5) การกำหนดตัวผู้รับผิดชอบในการทำงานพร้อมทั้งกำหนดตำแหน่งหน้าที่ 6) สร้างเครื่องมือวัดประสิทธิผลของการทำงานเป็นระยะ ๆ ในโปรแกรมหรือโครงสร้างความสัมพันธ์แต่ละโปรแกรม¹⁵ ฟิวส์โก (Fusco) เสนอวิธีขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ ผู้บริหารและทีมงานของโรงเรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของชุมชนนั้น ๆ ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนให้ทีมงานของคนแสดงความสามารถในด้านต่อไปนี้ 1) สร้างความคุ้นเคยกับชุมชนที่อยู่แวดล้อมโรงเรียน 2) ศึกษาและทำความเข้าใจชุมชน 3) แสดงความสามารถทางด้านการวางแผนพัฒนาให้ชุมชนร่วมประเมินการใช้หลักสูตร ใช้อุปกรณ์และทรัพยากรบุคคลในชุมชน สัมภาษณ์ สํารวจชุมชน ศึกษาภาคสนาม ทำโครงการให้บริการชุมชนและการออกค่ายพักแรมของโรงเรียน 4) เพิ่มความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลหรือองค์กรในชุมชนโดยหลักการประชาธิปไตยอย่างสัมฤทธิ์ผล 5) ให้ชุมชนได้ประจักษ์ในด้านความสามารถในวิชาชีพและให้ประจักษ์ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่สร้างความเจริญก้าวหน้า สร้างประสบการณ์ความสามารถ ความมีคุณภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ได้¹⁶ ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ กล่าวว่า โรงเรียน(สถานศึกษา) และชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ที่ต้องช่วยกันให้และจัดการศึกษา แต่ประเด็นที่สำคัญคือ ทั้งโรงเรียน (สถานศึกษา) และชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องช่วยกัน ระดมทรัพยากรมาช่วยกันจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดมรรคความหมายของคำว่า “การศึกษา” “ความเข้มแข็ง” ของสังคมนั้น เกิดจากความร่วมมือ, การกระจายอำนาจ, มีความรับผิดชอบ และพึ่งตนเองได้ ซึ่งลักษณะเหล่านี้ บางลักษณะความเข้มแข็งของปัจเจกบุคคลอาจไม่จำเป็นต้องมีก็ได้ แต่สำหรับชุมชนแล้วไม่ใช่ ความเข้มแข็งของชุมชน ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมขององค์กรหรือปัจเจกบุคคล ที่จะร่วมกันพัฒนาสังคม โดยการดึงศักยภาพของแต่ละฝ่ายที่มี มาแบ่งปัน ช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาแล้ว โรงเรียน (สถานศึกษา) และชุมชนจะต้องร่วมกัน และ(อาจ)ผลักดันเป็นทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับต่อกระบวนการ

¹⁵Emery Stoops and others, Handbook of Educational Administration : A Guide for the Practitioner (Boston : Allyn and Bacon,1975),770.

¹⁶Eigene C. Fusso, Handbook of Successful School Administration Englewood Cliffs, (New Jersey : Prentice – Hall, Inc.,1974) ,392.

จัดการศึกษา¹⁷ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ ให้เป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนด มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ให้มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้ตามที่มาตรฐานกำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹⁷ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ, "การจัดการศึกษา โดยสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน และให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา," วารสารวิชาการ 5, 8 (สิงหาคม 2545) : 22.

คณะกรรมการอาชีวศึกษา หรือคณะกรรมการอุดมศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข¹⁸ นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาไว้ 2 ด้าน คือ การมีระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และการมีกิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน¹⁹

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ได้กล่าวมา ประกอบกับการบริหารงานด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ที่ประสบความสำเร็จที่คืบหน้า การบริหารโรงเรียนจึงต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ภารกิจ กรรมวิธีการบริหารงานด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร และเป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำแนวคิดดังกล่าวข้างต้นมาผสมผสานเป็นขอบข่ายทฤษฎีสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้กรอบแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ซึ่งได้กำหนดไว้ 2 ด้านด้วยกัน ดังนี้

¹⁸กระทรวงศึกษาธิการ, “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545” (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546), 23-24 .

¹⁹สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.), มาตรฐานตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) [Online] เข้าถึงเมื่อ 8 November 2008.เข้าถึงได้จาก

<http://ac.assumption.ac.th>.

- 1) ด้านระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
 2) ด้านกิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
- ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 2

การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
1. ระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา 2. กิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) มาตรฐานตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ.2549 – 2553) [Online] เข้าถึงเมื่อ 8 November 2008. เข้าถึงได้จาก <http://ac.assumption.ac.th>.

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดนิยาม ขอบเขต หรือความหมายของศัพท์เฉพาะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน หมายถึง กระบวนการและวิธีการต่าง ๆ ที่โรงเรียนดำเนินการให้ชุมชนมีการตอบสนองในความสัมพันธ์ การประสานงานร่วมมืออันดีต่อกัน ยังผลให้โรงเรียนและชุมชน บรรลุวัตถุประสงค์โดยครอบคลุม 2 ด้าน คือ ระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาและ กิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยจัดการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี และไม่น้อยกว่า 12 ปีก่อนระดับอุดมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การศึกษาของไทยมีการพัฒนาการมายาวนาน นับตั้งแต่การศึกษาที่จัดโดยบ้าน วัดและวัง มาสู่การบริหารอย่างมีระบบระเบียบในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา คือใน พ.ศ.2414 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เปิดโรงเรียนหลวงสอนภาษาไทยในพระบรมมหาราชวัง ครั้นถึงปี พ.ศ.2464 สมัยของสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญยิ่งทางการศึกษา คือมีความต้องการที่จะให้ผู้ปกครองได้ส่งบุตรหลานให้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง จึงทรงให้ตราพระราชบัญญัติการประถมศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2464 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาภาคบังคับฉบับแรก¹⁶ การจัดการศึกษาไทยได้มีพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน โรงเรียนได้จัดการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และสังคมไทย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสถาบันทางสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานอื่น ๆ โดยต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพการศึกษา ให้มีความทัดเทียมใกล้เคียงกัน มีคุณภาพทางการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนจึงต้องใช้ศักยภาพที่เกิดจากชุมชน ร่วมกันระดมทรัพยากรที่มีอยู่ภายในภายนอก มาดำเนินการพัฒนาการศึกษาตามที่สังคมต้องการ ให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในโรงเรียน เกิดการผูกพัน ราบรื่น เรียบร้อย โดยมองเห็นว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ควรร่วมมือ

¹⁶อุทัย บุญประเสริฐ, “สาระจากการวิจัย เรื่อง การกระจายอำนาจด้านการศึกษาในประเทศไทย,” การบริหารเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้, ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ และ สัมมาธนิษฐ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2545), 78-79.

ร่วมใจกันพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เช่นร่วมมือในการวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และประเมินผล เพื่อร่วมกันพัฒนาผลผลิต ได้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นบุคลากรภายในชุมชนให้เกิดการพัฒนา มีศักยภาพ เป็นคนดี คุณเก่ง มีคุณธรรม สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข คือการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย เป็นตามความต้องการของสังคมและชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ คน และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน

ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สถาบันการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีหน้าที่ส่งเสริมความสามารถผู้เรียนในด้าน ความเก่งเรียน เก่งคิด เก่งการทำงานและรักการเรียนรู้ ชุมชนและผู้ปกครองมีบทบาทในการจัดการศึกษา มีส่วนในการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมวางแผน เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของบุคคล ในท้องถิ่น บทบาทการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของบุคคลในชุมชนและ สถานศึกษาจึงมีความสำคัญ เพราะถ้าสถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดี การบริหารงาน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนจะเป็นไปอย่างราบรื่นและเรียบร้อย

พนิจดา วีระชาติ ให้ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ว่า การสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้โรงเรียนรู้จักชุมชนดีขึ้น ในแง่ที่สามารถค้นหาและใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ในเวลา เดียวกันก็ให้ชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน ถ้าจะให้ถึงจุดสุดยอดของการสร้างความสัมพันธ์ก็คือ “ทำให้ชุมชนรู้สึกว่า โรงเรียนเป็นสมบัติของเขา”¹⁷

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาจะประสบผล สังคม ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วม สนใจใน กระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของบุคลากร เด็ก เยาวชนในชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาเพิ่มขึ้น และจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้ประชาชนเข้ามามี บทบาทในกระบวนการจัดการศึกษา การติดตาม ประเมินผล เพื่ออนาคตที่ดีขึ้นของเด็กและเยาวชน ในชุมชน¹⁸

¹⁷พนิจดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2542), 25 – 26.

¹⁸สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ชุมชนปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2544), 1.

รัตนา กาญจนพันธ์ กล่าวถึงความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้บริหาร โรงเรียนและอาจารย์ใช้ในการติดต่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชน เพื่อให้มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กล่าวคือ โรงเรียนจะได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน แรงงาน ทรัพยากรต่าง ๆ จากชุมชนและชุมชนก็จะได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่นกัน เป็นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือประสานงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมุ่งสร้างสรรค์ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ แก่โรงเรียนและชุมชน ด้วยการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชน การร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น¹⁹

หวน พินธุพันธ์ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น ครอบครัวยุว ออกรวมชุมชน ออกร่วมวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถานที่ราชการ องค์กรเอกชน และสถาบันสังคมอื่น เป็นต้น²⁰

อุทัย บุญประเสริฐ ได้สรุปว่า เป็นการนำชุมชนไปสู่ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนกิจกรรมและการดำเนินงานระหว่างกันของโรงเรียนกับชุมชน และของชุมชนกับโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของนักเรียนหรือของเด็กที่อยู่ในการปกครองดูแลเป็นหลัก²¹

เบอร์เนย์ (Berney) ได้ให้นิยามความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ว่า

1. เป็นการให้ข่าวสารแก่ชุมชน
2. เป็นการชักชวนให้ชุมชนมีเจตคติที่ดี

¹⁹รัตนา กาญจนพันธ์, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), 108.

²⁰หวน พินธุพันธ์, การบริหารสถานศึกษาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 12 April 2009. เข้าถึงได้จาก [www.http://202.29.5/kitchakarn/sub/file/upload/Kannika_sa.doc](http://202.29.5/kitchakarn/sub/file/upload/Kannika_sa.doc)

²¹อุทัย บุญประเสริฐ, หลักสูตรกับกลุ่มงานพื้นฐานของโรงเรียน [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 12 April 2009. เข้าถึงได้จาก www.phraecity.org/web_Front/GP_sc_HK/images

3. เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสังคมกับโรงเรียน²²

แฮร์ริส (Harris) ให้ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า คือการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน แข็งขำคราว การเคลื่อนไหวทางการศึกษาให้ชุมชนทราบ แล้วให้ความช่วยเหลือชุมชน ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน²³

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การสร้างสัมพันธภาพ เจตคติที่ดี โดยการติดต่อประสานงาน การสื่อสารสร้างความเข้าใจ ได้รับความร่วมมือจากชุมชนด้วยความเต็มใจ ชุมชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เกิดการพัฒนา เกิดการให้และการประสานประโยชน์ด้านต่าง ๆ กับโรงเรียนและชุมชน บรรลุตามวัตถุประสงค์ เจริญก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กันทั้งโรงเรียนและชุมชน มีการจัดทำนโยบาย การสรุปและประเมินผล โดยเกิดผลประโยชน์ที่สำคัญคือนักเรียนเป็นหลัก

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

พินิจดา วีระชาติ กล่าวว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งตั้งอยู่ได้ด้วยความเชื่อและความร่วมมือของประชาชน โรงเรียนที่มีชื่อเสียงดีเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นก็มักจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีลักษณะเป็น “โรงเรียนในชุมชน” ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีและร่วมมือกับชุมชนอย่างใกล้ชิด²⁴

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 1 แนวการจัดการศึกษา กล่าวถึงเจตนารมณ์ที่จะจัดการศึกษา มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 29 โดยยึดหลักว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ

²²Edward L. Berney, Public Relations (Norman : University of Okiohoma Press, 1952),10.

²³Harris. Ben M, Supervisory Behavior in Education, 2nd ed. Englewood Cliffs (New Jersey : Prentice – Hall, 1975), 1437-A.

²⁴พินิจดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : โอเคียนส โตร์, 2542), 45.

สถาบันสังคมอื่น ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน²⁵

ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ กล่าวว่า โรงเรียนและชุมชนต่างฝ่ายต่างให้ และจัดการศึกษา คือนุคคลและสังคมอย่างคู่ขนานกัน²⁶

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ใน มาตรฐานสำหรับการประเมินภายนอก มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน โดยสถานศึกษามีระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ ชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และสถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา²⁷

สตูฟส์ แรฟเฟอร์ตี้ และจอห์นสัน (Stoop Refferty and Johnson) กล่าวไว้ 5 ประการ คือ (1) ต้องมีทั้งการให้และรับข่าวสารต่อชุมชน (2) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนจะได้ผลต้องใช้วิธีการหลายวิธีในเวลาเดียวกัน (3) สร้างสัมพันธ์ด้วยความจริงใจและ เข้าใจต่อกัน (4) ควรสร้างความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และ (5) โรงเรียนควรให้ข้อมูลที่นำเสนอใจ ง่ายต่อการเข้าใจ และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน²⁸

ฟิวส์โก (Fusco) เสนอวิธีขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือผู้บริหาร และทีมงานของโรงเรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของชุมชนนั้น ๆ ผู้บริหารจะต้อง สนับสนุนทีมงานของคนแสดงความสามารถในด้านต่อไปนี้ 1) สร้างความคุ้นเคยกับชุมชนที่อยู่

²⁵พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542): 4.

²⁶ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ, “การจัดการศึกษา โดยสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความ เข้มแข็งของชุมชนและให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา,” ใน วารสารวิชาการ 5, 8 (สิงหาคม 2545) : 22.

²⁷สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, ประชาคมประกัน คุณภาพการศึกษา [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 9 April 2009.เข้าถึงได้จาก <http://www.wonesqa.or.th>

²⁸ Emery Stoops, Rafferty Mark, and Johnson E. Russell, Practice and Trends in school Administration (New York : Ginn Company, 1965), 515 – 519.

แวดล้อมโรงเรียน 2) ศึกษาทำความเข้าใจชุมชน 3) แสดงความสามารถทางด้านการวางแผน พัฒนาให้ชุมชนร่วมประเมินการใช้หลักสูตร ใช้อุปกรณ์และทรัพยากรบุคคลในชุมชน สัมภาษณ์ สสำรวจชุมชน ศึกษาภาคสนาม ทำโครงการให้บริการชุมชนและออกค่ายพักแรมของโรงเรียน 4.) เพิ่มความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลหรือองค์การในชุมชนโดยหลักการประชาธิปไตย อย่างสัมฤทธิ์ผล 5)ให้ชุมชนได้ประจักษ์ในด้านความสามารถในวิชาชีพและให้ประจักษ์ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่สร้างความเจริญก้าวหน้า สร้างประสบการณ์ความสามารถ ความมีคุณภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ได้²⁹

ความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนเป็นสถาบันพัฒนามนุษย์สถาบันหนึ่ง ที่จะพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต จนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจึงเปรียบเสมือนสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จากงานที่มีความสำคัญดังกล่าว งานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ชุมชนจึงควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหาร การส่งเสริม สนับสนุน การระดมทรัพยากร ด้วยความรู้สึที่ดีต่อกันในการจัดการศึกษา โดยมีผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ความจำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 289 วรรคสองที่ระบุไว้ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ”³⁰

พินิจดา วีระชาติ กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ ดังนี้

1. การศึกษาในโรงเรียนสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน เพราะโรงเรียนให้การศึกษแก่ นักเรียน ซึ่งมาจากชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ นักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

²⁹Fusco, Eigene C. Handbook of Successful School Administration, Englewood Cliffs (New Jersey : Prentice – Hall, Inc.,1974),323-324.

³⁰สภาร่างรัฐธรรมนูญ, ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2550), 155.

(นักเรียนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง) บุคคลในชุมชนก็จะดำรงชีวิตตามนักเรียนไปด้วย จึงถือว่าโรงเรียนให้การศึกษาโดยทางอ้อมแก่บุคคลในชุมชนนั่นเอง

2. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม คือประชาชนยอมรับว่าสถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญของชุมชน เป็นสิ่งมีค่าของทุกคน ช่วยทำให้การเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนดีขึ้น ดังนั้น ประชาชนในชุมชนย่อมมีความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของโรงเรียน ยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือโรงเรียน อาจจะเป็นเงิน วัสดุสิ่งของ แรงงาน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโรงเรียน

3. ทำให้ครูกับผู้บริหารนักเรียนและประชาชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะโรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันดี ถ้าโรงเรียนกับชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กันจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น โรงเรียนถูกกล่าวหาบ้าง ถูกตำหนิบ้าง

4. เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มคนที่มีปัญหาต่อการศึกษา ในชุมชนแต่ละแห่งมักจะมีผู้ที่มีปัญหาไม่เข้าใจการศึกษา ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะช่วยแก้ปัญหาได้

5. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน เพราะการเรียนการสอนของโรงเรียนต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน จะต้องให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และนำไปเผยแพร่แก่ชุมชนได้ และนอกจากโรงเรียนให้การศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลแล้ว ยังมุ่งพัฒนาชุมชนไปด้วย ดังนั้นหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนจะต้องได้รับการปรับปรุงตามความต้องการของชุมชนด้วย ดังนั้น หลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนจะต้องได้รับการปรับปรุงตามความต้องการของชุมชนด้วย

6. เพื่อใช้ทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์ เพราะในชุมชนมีทรัพยากร ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล สถาบัน และวัฒนธรรมพื้นบ้านมากมาย ทรัพยากรเหล่านี้ย่อมนำมาใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาในโรงเรียนได้

7. เพื่อให้โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจชุมชนดี ทั้งในด้านปัญหาของชุมชน ความต้องการของชุมชน และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับชุมชน³¹

สวัสดิ์ อุคมโกชน์ ได้กล่าวถึงเหตุผลในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้หลายประการ กล่าวคือ

³¹ พนิงดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2542), 49 – 50.

1. ผู้เรียนและโรงเรียนสัมพันธ์กับชุมชน นำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้ทั้งในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐาน การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ (relevancy of activities)
2. โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมมีหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมแก่ชุมชน ด้วยการสร้างความร่วมมือกับชุมชน (Cooperation)
3. ความสำเร็จของการดำเนินงานของโรงเรียนโดยลำพังไม่สมบูรณ์ต้องมีส่วนร่วมจากชุมชน (participation)
4. จำเป็นต้องสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน ถ้าโรงเรียนเจริญชุมชนก็ติดตาม ได้ชื่อเสียงร่วมกัน (belongingness)
5. โรงเรียนแก้ปัญหาบางอย่างของชุมชนได้ (problem solving for community)
6. ร่วมกันใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด (maximizing community resources)
7. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เกิดผลดีขึ้น จำเป็นต้องมีบุคคลภายนอกมาร่วมปรับปรุง
8. มีความพร้อมเพื่อตรวจสอบ (accountability) หรือผลที่เกิดขึ้น อธิบายต่อชุมชนได้
9. ความเสมอภาค (equity) (a right : justice) (equal opportunity) หรือสิทธิและความเท่าเทียมกันของประชาชนที่รัฐพึงหยิบยื่นให้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมแห่งชาติ กล่าวคือ (1) โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคมน (2) โรงเรียนเป็นแหล่งผลิตพัฒนาและคัดเลือกสมาชิกที่ดีให้แก่ชุมชน (3)โรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาการสาขาต่าง ๆ (4)โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชน กิจกรรมและการบริการต่าง ๆ (5) โรงเรียนต้องระดมทรัพยากร เทคโนโลยีและความคิดจากประชาชนหลาย ๆ ฝ่าย (6) โรงเรียนอาศัยภาษีและการสนับสนุนจากประชาชน³²

นอกจากนี้ รัตนา กาญจนพันธุ์ ได้เสนอความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษากับชุมชน ว่า งานความสัมพันธ์กับชุมชนจะมีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เป็นที่ยอมรับว่าขึ้นอยู่กับผู้บริหาร โรงเรียนที่ชุมชนศรัทธา โรงเรียนประถมศึกษานั้นเป็นสถาบันของรัฐและชุมชน จึงมีภารกิจเพื่อชุมชน โดยเฉพาะเป็นศูนย์พัฒนาชุมชนด้วย โรงเรียนจึงมีความสำคัญใน 3 ด้าน คือ

³²สวัสดิ์ อุดมโภชน, อ้างถึงในบุญรัฐ หลักแหลม, “ประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ในการประสานงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน” (ปริญาญศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), 56 -57.

1. เป็นศูนย์รวมข่าวสาร ด้วยการให้ข่าว ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าศึกษาและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
2. เป็นศูนย์รวมเกี่ยวกับด้านอาชีพโดยโรงเรียนประถมศึกษาเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้และฝึกอาชีพให้ชุมชนรวมทั้งการส่งเสริมอาชีพและทำแปลงสาธิตด้วย
3. เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรม โดยปกติโรงเรียนประถมศึกษาจะเป็นผู้นำและจัดงานประเพณี การประกวดหรือแสดงการเล่น กีฬา กิจกรรมนันทนาการ เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแต่ละท้องถิ่นด้วย

การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จึงมีเกี่ยวข้องกับบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนที่จะช่วยพัฒนาโรงเรียน³³

สรุปได้ว่าการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันสองฝ่ายให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของชุมชน เกิดขึ้นจากความต้องการหรือความจำเป็นของชุมชน จึงต้องประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับด้วยกันทั้งสองฝ่าย โรงเรียนเป็นศูนย์รวมสนับสนุนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เกิดการพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พินิจดา วีระชาติ ได้เสนอหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้คือ

1. การทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์สนใจของประชาชน และปรับปรุงโรงเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. การผูกมิตรสัมพันธ์กับชาวบ้าน และการรักษาบรรยากาศอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน
3. ศึกษาความรู้เรื่องชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อที่จะหาสิ่งที่เป็นประโยชน์มาสอนนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนใกล้ชิดกับโรงเรียนมากขึ้น
4. การรับใช้ชุมชนด้วยวิธีการ ดังนี้
 - ทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน
 - ชักชวนชาวบ้านเข้าหาโรงเรียน

³³รัตนดา กาญจนพันธ์, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), 136-137.

- เปิดโอกาสให้ชาวบ้านใช้โรงเรียน
 - จัดการศึกษาผู้ใหญ่
 - จัดนันทนาการต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้าน
5. จัดตั้งสมาคมครู และผู้ปกครองเพื่อร่วมกันบริหารโรงเรียนให้เจริญ
 6. พยายามเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนให้ประชาชนได้ทราบด้วยวิธีการต่าง ๆ
 7. จัดตั้งสมาคมนักเรียนเก่า เพื่อให้ให้นักเรียนเก่าไม่ลืมโรงเรียน และทำประโยชน์แก่โรงเรียน³⁴

อุทัย บุญประเสริฐ กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยหลักทางการศึกษาแล้วไม่ใช่อยู่ที่จุดเน้นเรื่องหาเงินเข้าโรงเรียน ไม่ใช่เรื่องการหาทางให้ผู้ปกครองมาช่วยโรงเรียนทำงาน หรือเรื่องการประชาสัมพันธ์โรงเรียน สารสำคัญของเรื่องชุมชนนั้น อยู่ที่ความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลพวงจากความเข้าใจอันดีต่อกันจะนำไปสู่ความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนกิจกรรมและการดำเนินงานระหว่างกันของโรงเรียนกับชุมชนและของชุมชนกับโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของนักเรียน หรือของเด็กที่อยู่ในปกครองดูแลเป็นหลัก³⁵

กินเดรด (Kindred) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นความรับผิดชอบของผู้เสียภาษีและผู้ปกครอง ที่จะต้องรับรู้และเอาใจใส่ค่านโยบายการศึกษา การดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ในอันที่จะสนองความต้องการ ความสนใจ และแก้ปัญหาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน³⁶

จากหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นจุดรวมและเป็นศูนย์กลางของประชาชน อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รับผิดชอบในการจัดการศึกษา อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูยังต้องผูกมิตรกับประชาชนด้วยความจริงใจ ขกย่องให้เกียรติ ขอมรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย ศึกษาความต้องการของชุมชน ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี ใช้ทรัพยากรและระดมทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทุกด้าน ศึกษาความเปลี่ยนแปลง ลดความขัดแย้ง บุคลากรใน

³⁴ พนิดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2542), 54.

³⁵ อุทัย บุญประเสริฐ, หลักสูตรกับกลุ่มงานพื้นฐานของโรงเรียน [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 12 April 2009, เข้าถึงได้จาก http://www.phraecity.org/web_Front/Gp_Sc_HK/images

³⁶ Leslie W. Kindred and others, The School and Community Relations, 5.

โรงเรียนมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ บุคลากรทุกคนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความตื่นตัวที่จะพัฒนาโรงเรียน กาจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน จนโรงเรียนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาและมีชื่อเสียงในที่สุด

ระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

“ระบบ” พจนานุกรมไทย ฉบับของราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง น. อย่าง, ทำนอง, ลำดับ, ระเบียบที่รวมส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (system); วิธีการ เช่น ระบบซ่อม; ชั้น เช่นระบบใบไม้ คือใบไม้ที่ทับถมกันอยู่เป็นชั้น ๆ “กลไก” [กน - ไก] น. เครื่องจักร, เครื่องยนต์, สิ่งที่วางวิธีลับไว้ให้ปฏิบัติได้ตามประสงค์³⁷ ระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา จึงกล่าวได้ว่า เป็นวิธีการที่จะดำเนินการให้เกิดการปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอนการปฏิบัติ ตามวัตถุประสงค์ให้เกิดการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา เช่นการจัดให้มีผู้รับผิดชอบ การจัดแผนงาน การจัดระเบียบรองรับ การประเมินระบบกลไก รวมทั้งนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

ขั้นตอนและวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

พินิจดา วีระชาติ กล่าวถึงขั้นตอนและวิธีการที่โรงเรียนจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นั้น มีอยู่หลายขั้นตอน โดยอาจเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านหรือผู้ปกครอง แล้วจึงขยายความร่วมมือไปสู่หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนั้น โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. ขั้นตอนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.1 ศึกษาชุมชนโดยละเอียด สิ่งแรกที่จะต้องศึกษาคือลักษณะชุมชนโดยละเอียด นับตั้งแต่ส่วนประกอบ โครงสร้าง วัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ สภาพทางเศรษฐกิจ ทรัพยากร ความต้องการ ฯลฯ รวมทั้งทัศนคติและความเชื่อต่าง ๆ ที่มีต่อการศึกษา นอกจากนี้ โรงเรียนจะต้องมีแผนงานเกี่ยวกับชุมชน โดยครูในโรงเรียนช่วยกันวางแผนและต้องทำความเข้าใจกับครูทุกคน เกี่ยวกับความมุ่งหมายและแนวปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 จัดทำรายการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน นับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นรายการที่ทำให้ชุมชนทราบความเคลื่อนไหว ในกิจการของโรงเรียนทุกระยะ และเป็น

³⁷ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมไทย (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา, 2537), 790,53.

กระบวนการสร้างความเข้าใจอันดีให้แก่ชุมชนต่อโรงเรียน โดยวิธีการประชาสัมพันธ์ กล่าวโดยสรุป คือ

1.2.1 การเผยแพร่กิจการทางสื่อมวลชนท้องถิ่น เป็นการเผยแพร่กิจการที่ใช้ทั่วไป เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

1.2.2 จัดทำข่าวสาร หากประสงค์จะให้การประชาสัมพันธ์มีลักษณะเฉพาะยิ่งขึ้น ควรทำข่าวสารของโรงเรียน เช่นหนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น

1.2.3 ออกหนังสือ ได้แก่ การมีหนังสือเป็นแบบราชการ หรือคำแนะนำ คำชี้แจง ประกาศ ฯลฯ ของโรงเรียนไปยังผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปในชุมชนเป็นการแจ้งความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ควรจะมีการกระทำเป็นครั้งเป็นคราวแล้วแต่โรงเรียนจะมีเรื่องราวที่สมควรให้ชุมชนทราบ การออกหนังสือนับเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่ง เพราะเป็นการผูกมัดให้ทำเป็นประจำ และเป็นการประหยัดพอควร

1.3 ออกเยี่ยมเยียน ทั้ง 3 วิธีของการประชาสัมพันธ์ที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นการติดต่อสัมพันธ์แบบกระบวนการทางเดียว (One – Way Communication) บางครั้งไม่อาจสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องได้ ควรจัดการเยี่ยมเยียนชุมชนไว้ด้วย เพื่อขจัดความสงสัยและสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ดียิ่งขึ้นด้วยวิธีการสนทนากัน การเยี่ยมเยียนชุมชน ควรทำแบบกันเอง ไม่เป็นทางการหรือพิธีรีตองใด ๆ ส่วนจะเป็นเวลาใด ย่อมแล้วแต่โอกาส เช่นการเจ็บป่วยหรือได้รับภัยอันตราย โอกาสที่จัดงานตามประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ การเยี่ยมเยียนชุมชนในเขตที่กำหนดให้ และควรมีการวางแผนและจัดทำกำหนดการไว้ให้แน่นอนตลอดปี รวมทั้งมีการบันทึกรายการและผลการเยี่ยมเยียนไว้ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานประสานและต่อเนื่องกันอย่างดี จะได้ไม่เกิดความสับสนแก่ผู้ถูกเยี่ยมเยียน

1.4 จัดให้มีกรรมการศึกษาของชุมชน เป็นคณะกรรมการที่ประกอบด้วย ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชน โดยมีครูร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย ตามปกติมักให้ผู้อำนวยการ เป็นกรรมการและเลขานุการ กรรมการคณะนี้มีหน้าที่กำหนดความมุ่งหมายเฉพาะ และร่วมกำหนดนโยบาย ของโรงเรียนรวมทั้งมีหน้าที่สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเท่าที่สามารถทำได้ การจัดให้มีกรรมการศึกษาของชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อลูกหลานของตน และให้มีส่วนรับผิดชอบและเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน

1.5 จัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นการฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ เช่นประเพณีลอยกระทง การแห่เทียนพรรษา ฯลฯ และพยายามให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้เกิดการกลมกลืนระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

1.6 ร่วมกิจกรรมของชุมชน ในชุมชนมีกิจกรรมหลายประเภท เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน ฯลฯ โรงเรียนทั้งครูและนักเรียนควรรหาโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้อย่างจริงจัง เกี่ยวกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ครูอาจไม่มีบทบาทมากนัก เพียงแต่ให้ความร่วมมือและสนับสนุน แสดงทั้งความเป็นเครือญาติและเป็นกันเอง ส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นอยู่อาจเรียกว่า ราชการพัฒนาชุมชนนับว่าเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง ใช้เวลายาว ครูอาจมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและ ลงมือปฏิบัติในโอกาสที่ควร

1.7 ให้บริการแก่ชุมชน เป็นบริการที่โรงเรียนจัดให้แก่ชุมชน เพื่อความสะดวกและการประหยัด จากความจริงบางท้องถิ่นของไทย โรงเรียนมีสภาพการดำรงชีพดีกว่าชุมชน เช่น โรงเรียนที่มีบ่อน้ำ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า รถบรรทุก ฯลฯ เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนควรพิจารณาให้บริการแก่ชุมชน โดยยึดหลักการว่า

1.7.1 ทัวถึง คือการให้บริการโดยไม่ถือว่าเป็นใคร ขอให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.7.2 ทนทาน คือจะอย่างไรให้สิ่งที่จัดบริการนั้นจะคงทนถาวรเพื่อให้สามารถบริการได้ตลอดไป

2. วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

วิธีการที่โรงเรียนจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น มีอยู่หลายขั้นตอน โดยอาจเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านหรือผู้ปกครอง แล้วจึงขยายความร่วมมือไปสู่หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนั้น โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

2.1 จัดให้มีการประชุมพิเศษผู้ปกครองนักเรียนในวันเปิดภาคเรียน โดยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งด้านการสอน การอบรมบ่มนิสัย และการพัฒนาต่าง ๆ

2.2 เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมโรงเรียน เช่น มาชมการเรียนการสอน ชมการแสดงของนักเรียน ชมนิทรรศการที่นักเรียนจัดขึ้น เป็นต้น

2.3 เชิญผู้ปกครองมาร่วมแก้ปัญหาบางอย่างที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น เด็กก้าวร้าว เด็กคิดยาเสพติด ฯลฯ

2.4 ให้ครูไปเยี่ยมผู้ปกครองที่บ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และมีความสนิทสนมซึ่งกันและกัน

2.5 ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เชิญมาเป็นวิทยากรในเรื่องที่เขามีความถนัดและความชำนาญสูง เชิญมาเป็นกรรมการในงานที่โรงเรียนจัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกีฬา การจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สนใจร่วมกัน ถ้าเป็นไปได้อาจเชิญผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียน ทั้งในด้านหลักสูตร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน

2.6 จัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองขึ้น เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นหลังจากที่สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียนได้แล้ว โรงเรียนควรขยายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์กิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ สร้างความเชื่อถือและความมั่นใจ ตลอดจนความนิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนโดยการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือให้ความช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน โรงเรียนอาจจะประเมินความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษา และสนองความต้องการดังกล่าวให้ได้มากที่สุด และพยายามทำให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งในทางวิชาการและพัฒนาท้องถิ่น โรงเรียนอาจติดต่อขอความช่วยเหลือ และขอความร่วมมือกับราชการในท้องถิ่น เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีอนามัย สถานีตำรวจ หน่วยพัฒนาชุมชน หน่วยปราบปราม ยาเสพติด ศูนย์เยาวชน ศูนย์สุขภาพจิต หรือแม้แต่นักเรียนของเอกชนที่ตั้งอยู่ในชุมชนนั้น ไม่ว่าจะเป็นธนาคาร บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาและแก้ปัญหาของชุมชนให้มากที่สุด

รายการที่โรงเรียนควรจะให้บริการชุมชน

รายการที่โรงเรียนควรจัดให้การบริการแก่ชุมชนทั่วไป ได้แก่

1. อาคารสถานที่ โรงเรียนเป็นสถานที่ให้บริการแก่นักเรียนจำนวนมากอยู่แล้ว โรงเรียนจึงเหมาะสมสำหรับกิจกรรมที่มีคนจำนวนมากด้วย ดังนั้นหากชุมชนจะเป็นครอบครัวหรือหมู่บ้านก็ตาม จะจัดกิจกรรมที่มีผู้คนร่วมงานจำนวนมาก อาจจะขอใช้อาคารบริเวณของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องจัดอำนวยความสะดวกให้อย่างดี
2. เครื่องใช้ ได้แก่ เครื่องใช้ที่ขยคลื่อนที่ได้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ ซึ่งชุมชนไม่มีไว้ประจำ เพื่อกิจการของชุมชน ครอบครัวหรือหมู่บ้านอาจจะมาขอยืมใช้ โรงเรียนควรเอื้ออำนวยความสะดวก
3. ความรู้ เป็นการที่พัฒนาความคิดและความรู้ ตลอดจนสติปัญญาของชุมชน โรงเรียนควรมีรายการประเภทให้ความรู้บ้าง เช่น จัดรายการบรรยายธรรม บรรยายเกี่ยวกับการปกครอง บรรยายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เป็นต้น

4. บุคลากร ได้แก่ ครู นักเรียนและภารโรง บุคลากรเหล่านี้สามารถให้บริการและความช่วยเหลือแก่ชุมชนได้ ทั้งในด้านแรงงาน กำลังความคิดและด้านอื่น ๆ³⁸

วิมลศรี อุปรมัย และคณะ ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2 วิธี คือ 1) การนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาระดับสูง 2) การนำโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาระดับสูงไปสู่ชุมชน

1. การนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียนและสถาบันการศึกษาระดับสูง

1.1 การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน ด้วยวิธีการจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการ ผู้ปกครอง เช่น ให้มีการเยี่ยมชมโรงเรียน จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครู (การจัดแสดงละครระหว่างโรงเรียนกับสมาคมผู้ปกครอง) การจัดรายการเทิดพระเกียรติในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของโรงเรียน เป็นต้น

1.2 การอนุญาตให้ชุมชนใช้โรงเรียนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จัดงานมงคลสมรส จัดงานประเพณีประจำปี จัดแข่งขันกีฬา

1.3 โรงเรียนจัดรายการดนตรีไทยสำหรับประชาชน ให้คนในชุมชนเข้ามาฟังดนตรีไทยหรือร่วมเล่นดนตรีไทย

1.4 โรงเรียนจัดงานรื่นเริงประจำปี เช่นการจัดแสดงละคร รีวิวให้คนในชุมชนได้ชม

1.5 โรงเรียนและสถาบันการศึกษาระดับสูง เปิดสอนภาคค่ำให้แก่ประชาชนที่อ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้ ในรูปการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ ในรูปการศึกษอาชีว ในรูปการศึกษาต่อในระดับสูง ในรูปการพัฒนาอาชีพ

1.6 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้บริการห้องสมุด หอประชุม ศูนย์วัฒนธรรมเพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

1.7 เปิดโอกาสให้ประชาชนใช้เป็นสถานที่พักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ สำหรับสถานศึกษา ที่มีภูมิประเทศสวยงาม ร่มรื่น ในรูปของ “การพักผ่อน เพื่อการศึกษา”

1.8 จัดอบรมสัมมนา หรือฝึกปฏิบัติการให้กับพนักงานของสถาบันเอกชน ชุมชน หรือของสถานประกอบการท้องถิ่น

1.9 เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าชมการสาธิต การทดลอง ซึ่งเป็นผลจากการค้นคว้าของสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชน

³⁸พนิงดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : โอเคียนส โตร์, 2542), 55-57.

1.10 ออกวารสารเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนเพื่อจำหน่ายแจกไปยังห้องสมุดประชาชน สถาบันอื่นๆ รวมไปถึงผู้ปกครองและสมาคมต่าง ๆ

1.11 จัดป้ายประกาศไว้ที่หน้าโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ชุมชนทราบว่า ขณะนี้โรงเรียนกำลังทำกิจกรรมที่สำคัญอะไรอยู่ เพื่อเป็นการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย

1.12 เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาใช้บริเวณโรงเรียน สนามกีฬา โรงฝึกงาน โรงละคร เพื่อจัดบริการแก่ชุมชนในรูปแบบจัดค่ายพักแรมร่วมกับสมาคมต่าง ๆ และศูนย์เยาวชนต่าง ๆ

2. การนำโรงเรียนและสถาบันการศึกษาระดับสูงไปสู่ชุมชน

2.1 เมื่อยามที่ชุมชนมีกิจกรรมต่าง ๆ ประจำปี เช่น ประเพณีชักพระในเดือน 10 ของชุมชนภาคใต้ โรงเรียนควรมีการนำเด็กไปร่วมขบวนด้วย ประเพณีแห่เทียนในวันเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์

2.2 นำนักเรียน นักศึกษาเข้าร่วมให้ความช่วยเหลือเมื่อชุมชนเดือดร้อน เช่น ส่งไปบรรเทาสาธารณภัย น้ำท่วม ไฟไหม้ (ควรพิจารณาเลือกเด็กให้รอบคอบเหมาะสำหรับนักศึกษาในสถาบันชั้นสูง)

2.3 นำนักเรียนออกไปฝึกเข้าค่ายพักแรมในกิจกรรมของลูกเสือ อนุภาค เนตรนารี

2.4 จัดบริการแสดงเท่าที่โรงเรียนจะทำได้ ตามที่ชุมชนร้องขอ เช่นการแสดงรีวิวดัง ๆ

2.5 เข้าร่วมกับชุมชนในการส่งนักกีฬาแข่งขันกีฬา หรือกรีฑาในนามของจังหวัดหรือเขต

2.6 โรงเรียนส่งครู - อาจารย์ ไปเป็นวิทยากรให้คำปรึกษาตามที่ชุมชนร้องขอ เช่น การแสดงรีวิวดัง ๆ

2.7 ส่งครู - อาจารย์และนักศึกษาที่มีความชำนาญสาขาต่าง ๆ ไปให้ความช่วยเหลือเมื่อต้องการแรงงานในด้านนั้น ๆ เช่น ช่างไฟฟ้า

2.8 ร่วมมือกับชุมชนในการป้องกันโรคติดต่อ โรคระบาด หรือภัยจากโจรผู้ร้าย

2.9 จัดรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ เพื่อสาระบันเทิงให้กับชุมชน ดังเช่น รายการโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รายการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น

2.10 จัดรายการร่วมพัฒนาชุมชน ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน เช่น โครงการที่ทบวงมหาวิทยาลัยจัดกระทำและดำเนินการอยู่ในขณะนี้

2.11 จัดรายการ “พบแม่ตัวอย่าง” “พบบุคคลตัวอย่าง” ของชุมชนสิ่งที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงตัวอย่างรายการที่สถาบันการศึกษาควรจัด เพื่อนำโรงเรียนไปสู่ชุมชน³⁹

รัตนา กาญจนพันธุ์ กล่าวถึงวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ สอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนในงานความสัมพันธ์กับชุมชน ครอบคลุม 6 งาน คือ

1. งานให้บริการชุมชน หมายถึง การบริการที่โรงเรียนให้กับชุมชนตามความสามารถ ที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ ได้แก่การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล วิชาการ อาชีพ การให้ คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ การให้บริการอาคารสถานที่หรือวัสดุครุภัณฑ์ การให้บริการด้าน สวัสดิการเพื่อการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่นที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม ศูนย์สามัญประจำหมู่บ้าน น้ำสะอาด เป็นต้น

2. งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การรับความช่วยเหลือจาก ชุมชนทุกอย่าง ทั้งทางด้านวิทยากร แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่หรือคำแนะนำ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวโรงเรียนได้วางแผนหรือโครงการในการขอรับความช่วยเหลือล่วงหน้า และเมื่อได้รับการสนับสนุนจะจัดกิจกรรมยกย่องให้เกียรติออกเกียรติบัตรหรือรายงาน ผู้บังคับบัญชาชั้นสูง เพื่อออกเกียรติบัตรหรือเครื่องหมายตอบแทนตามระเบียบทางราชการต่อไป

3. งานเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชนกับหน่วยงานอื่น ๆ หมายถึง การดำเนินงานหรือ กิจกรรมของโรงเรียน ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์อันดี เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดงาน ประจำปี การจัดงานวันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง หล่อเทียนจำนำพรรษา วันไหว้ครู วันพ่อ วันแม่ วันแจกประประกาศนียบัตร ทักษะศึกษาชุมชน การพัฒนาชุมชน การแข่งขันกีฬา เป็นต้น

4. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นงานที่โรงเรียนต้องดำเนินการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2539 ซึ่ง จะต้องดำเนินการตั้งแต่การสรรหา การเสนอแต่งตั้ง การเสริมความรู้บทบาทหน้าที่ การจัดประชุม และดูแลให้ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการพัฒนาตามที่รัฐต้องการ

5. การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ เพื่อการแสวงหาแนวทางและความร่วมมือ จากชุมชน ด้วยการสนับสนุนให้ชุมชนได้มีโอกาสจัดตั้ง รวมทั้งสนับสนุนให้ชุมชน ได้มีโอกาสจัดตั้ง รวมทั้งสนับสนุนให้กลุ่มเหล่านี้ได้มีโอกาสให้คำปรึกษาจัดตั้ง รวมทั้งสนับสนุน

³⁹วิมลศรี อุปรมัย และคณะ, อ้างถึงใน พนิจดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2542), 57 -58.

ให้กลุ่มเหล่านี้ได้มีโอกาสให้คำปรึกษาจัดตั้งกิจกรรมช่วยเหลือ โรงเรียนหรือร่วมกันพัฒนาโรงเรียน ให้มีความพร้อมด้านต่าง ๆ มากขึ้น

6. งานประชาสัมพันธ์ เป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเพราะเป็นงานที่จะเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินการของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ และมีความภูมิใจในผลงานร่วมกัน รวมทั้งจะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานด้วยความสะดวกราบรื่นยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ปฏิบัติโดยทั่วไป เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดทำ จุลสาร สิ่งพิมพ์ ป้ายประกาศ การพบปะเยี่ยมเยียน การออกข่าวทางสื่อสารมวลชน การจัดทำหอ กระจายข่าว เสียงตามสายหรือการพูดประชาสัมพันธ์ในงานพิธีต่าง ๆ ที่มีโอกาสเป็นต้น⁴⁰

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงาน โรงเรียน ไว้ดังนี้

1. งานวิชาการ
2. งานธุรการการเงินและพัสดุ
3. งานบุคลากร
4. งานกิจการนักเรียน
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6.1 งานให้บริการชุมชน หมายถึง การบริการที่โรงเรียนดำเนินการให้ชุมชนได้ เช่น การบริการข่าวสารวิชาชีพ อาชีพ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ให้บริการสถานที่และวัสดุภัณฑ์

6.2 งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การรับความช่วยเหลือ จากชุมชนในด้านความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน ในด้านวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ หรือคำแนะนำต่าง ๆ

6.3 งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น หมายถึง การดำเนินงาน ของโรงเรียนที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์อันดี เช่นการจัดนิทรรศการ การจัดงานประจำปี วัน ไหว้ครู วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันแห่เทียนเข้าพรรษา งานวันเด็ก และแข่งขันกีฬาภายใน โรงเรียน

⁴⁰รัตนา กาญจนพันธุ์, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), 135-136.

6.4 งานประชาสัมพันธ์ เป็นงานเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานของโรงเรียนให้ชุมชนทราบความภูมิใจในผลงานร่วมกัน ไปถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย⁴¹

กรินเนล และ ยัง (Grinnell and Young) ได้เสนอวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นแนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร ดังนี้

1. ใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารในการพัฒนาความร่วมมือ และเป็นนักประชาธิปไตย เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดนโยบายและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน
2. สร้างความสัมพันธ์กับคณะกรรมการสถานศึกษา ได้ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมกำหนดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และรายงานผลการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบ
3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและคณะครู โดยร่วมวางแผนสนับสนุนให้ครู แสดงความสามารถด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและจรรยาบรรณด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดแก่คณะครู
4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและผู้ปกครอง โรงเรียนควรจัดโปรแกรมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัด ทั้งทรัพยากรที่โรงเรียนควรจะให้บริการแก่ประชาชน และทรัพยากรที่ชุมชนควรสนับสนุนโรงเรียนและวางแผนในการติดต่อสื่อสาร⁴²

สรุปได้ว่าวิธีการสร้างความความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยทั่วไปมี 2 วิธี ประการแรก คือการนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน ได้แก่การให้ชุมชนใช้โรงเรียนให้เกิดประโยชน์ในด้านการจัดการศึกษา จากทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียน เช่นอาคารสถานที่ บุคลากรในโรงเรียน ประการที่สอง คือการนำโรงเรียนไปสู่ชุมชน เป็นการนำบุคลากรที่มีอยู่ภายในโรงเรียน ได้แก่ผู้บริหาร คณะครู นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ถึงอย่างก็ตามโรงเรียนควรติดต่อประสานความร่วมมือกับสถานที่ราชการในชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ให้เกิดการประสานประโยชน์ในการจัดการศึกษาร่วมกันด้วย

⁴¹สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ,2545),

2.

⁴²John E. Grinnell and Raymod J.Young, The School and the community : Educational Public Relation (New York : The Ronald Press Company, 1955),402 – 413.

กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

“กิจกรรม” หมายถึง น. การปฏิบัติจริง, ภาวะปฏิบัติ, การปฏิบัติกิจด้วยตนเอง (activity)⁴³ กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา จึงเป็นการปฏิบัติ การประกอบกิจกรรมร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ในส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา

กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียน

กิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตโดยอาศัยชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และชุมชนก็จะสามารถเรียนรู้จากการเข้าร่วมในกระบวนการเรียนรู้นี้ บทบาทนี้ครูในโรงเรียนได้สัมผัสกับชุมชน มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและชาวบ้านทำให้ต้องคิดหาหนทางแก้ไข โดยอาศัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต เพราะได้เรียนรู้จากชีวิตจริง บทบาทของโรงเรียนอาจจะเปลี่ยนไปตามช่วงเวลาและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เพื่อเด็กและชุมชนเริ่มต้นจาก การวิเคราะห์ชุมชน คุณภาพว่าชุมชนต้องการอะไร มีปัญหาอย่างไร มีทรัพยากรและผลิตอะไร รายได้เป็นอย่างไร ใครเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในชุมชน เป้าหมายของการวิเคราะห์ก็เพื่อศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนนั้น ๆ ขั้นตอนของการวิเคราะห์จะทำให้เห็นถึงความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมของชุมชน ต่อจากนั้นเด็ก ครู และชุมชนต้องเรียนรู้ร่วมกัน ในขั้นตอนนี้โรงเรียนต้องสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อเป็นรากฐานในการสร้างสรรค์กิจกรรม กิจกรรมที่สร้างขึ้นนั้นไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนหรือชุมชน ต่างก็มีหลักในการร่วมมือซึ่งกันและกัน กิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนจัดให้แก่เด็กและชุมชนได้เรียนรู้ อาทิเช่น การเกษตร กองทุน การออมทรัพย์ หัตถกรรม อุตสาหกรรมชุมชน สมุนไพร และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โรงเรียนจำนวนมากสามารถขยายผลกิจกรรมเหล่านี้ออกไปสู่ชุมชนนั้นในระดับปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าได้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนแล้ว โรงเรียนกับชุมชนได้ถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน⁴⁴

⁴³ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมไทย (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา, 2537), 103.

⁴⁴รัตนา กาญจนพันธุ์, อ้างถึงในอดุลย์ วังศรีคุณ, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), 193 – 194.

กินเครด (Kindred) ได้เสนอแนะหลักการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้การประชาสัมพันธ์ การดำเนินการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนนั้น มีหลักการประชาสัมพันธ์ 7 ประการ คือ

1. ความบริสุทธิ์ใจ (Integrity) ข้อความใด ๆ ที่จะเผยแพร่สู่ประชาชนย่อมจะต้องมีความเชื่อถือได้ ตรงไปตรงมามากที่สุด และไม่ควรจะมีอะไรปิดบังภายในระบบโรงเรียน เพราะถ้ามีการปิดบังเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจขึ้นในหมู่ประชาชน โดยปกติแล้วประชาชนก็ได้ให้ความเชื่อระบบโรงเรียนอยู่มากพอสมควร แต่ถ้าหากประชาชนพบว่ามีการปิดซ่อนเร้นอยู่ เขาก็จะหมดศรัทธาและจะเป็นการยากมากที่จะเรียกศรัทธาของประชาชนให้กลับคืนมาได้เหมือนเดิม

บางครั้งโรงเรียนได้พยายามกระทำการใด ๆ อย่างซื่อสัตย์และตรงไปตรงมา บางครั้งโรงเรียนอาจแถลงข้อเท็จจริงที่ผิดไปจากที่ฝ่ายสมาชิกและชุมชนทราบมา ก็ควรจะได้มีการหาข้อมูลเพิ่มเติมสนับสนุนข้อเท็จจริงดังกล่าว เพื่อยืนยันว่าเป็นความจริงอย่างแน่นอน

2. ความต่อเนื่อง (Continuity) การจะสร้างสัมพันธ์ภาพกับชุมชนนั้น ไม่ใช่จะสร้างได้ภายในเวลา 2-3 วัน เช่นเดียวกับงานการพัฒนาการศึกษา ทั้งสองอย่างนี้จะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน บางครั้งอาจจะต้องใช้เวลา 10 ปี

ในกรณีที่ครูใหญ่ต้องการจะให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงิน เพื่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม ครูใหญ่ควรสร้างแนวโน้มแห่งความสัมพันธ์กับทั้งบุคคล หน่วยงานและกลุ่มของท้องถิ่นอย่างเต็มที่ แต่เมื่อได้อาคารเรียนสมตามวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่ได้ดำเนินการความสัมพันธ์นั้นให้ยังยืนตลอดไป ถ้าเป็นอย่างนั้นก็นับได้ว่าโรงเรียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนจำเป็นต้องมีตลอดไปและอย่างสืบเนื่องกันด้วย

3. การครอบคลุมเนื้อหา (Converage) โปรแกรมการศึกษาของทุกโรงเรียนนั้น นับได้ว่ามีลักษณะประสมประสาน การประชาสัมพันธ์จะต้องครอบคลุมลักษณะงานและขอบข่ายของโรงเรียนในทุก ๆ ด้านอย่างเพียงพอ มิใช่ว่าครูใหญ่นักในด้านส่งเสริมการศึกษาที่ทุ่มเงินใช้แต่การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนเป็นเครื่องมือ โดยล้มความสำคัญทางด้านอื่นหรือให้ความสำคัญในกิจการอื่นน้อยลง

เปรียบได้ว่าการที่จะให้คนเราเข้าใจในรูปร่างของสิ่งของสิ่งหนึ่ง หากจะให้มองเพียงด้านเดียวก็คงจะไม่สามารถเข้าใจรูปร่างของสิ่งนั้นได้ดีเท่ากับการมองทุก ๆ ด้าน ในประชาสัมพันธ์โรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ควรจะให้ประชาชนเข้าใจสภาพของโรงเรียนทุกด้านด้วย

ในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการเผยแพร่ก็เช่นเดียวกัน ควรใช้เครื่องมือทุกชนิดที่สามารถจะกระทำได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่นนั้น ๆ นับตั้งแต่เครื่องมือที่ทันสมัยที่สุด คือ โทรทัศน์ ไปจนถึงการพูดแบบตัวต่อตัว

4. ความเรียบง่าย (Simplicity) การที่จะสร้างความกระจ่างใด ๆ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ใหญ่ที่อยู่ในชุมชนในประเด็นที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การปฏิบัติการ และปัญหาทางการศึกษานั้นยากกว่า การที่จะสอนวิชาการให้แก่นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนมากนัก นักเรียนในชั้นเรียนอยู่ในสถานะที่ควบคุมได้ แต่ผู้ใหญ่ในชุมชนอยู่ในสถานะที่ควบคุมได้ยากหรือไม่ได้เลย เขามีสิทธิที่จะฟังหรือไม่ฟังก็ได้ จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ ดังนั้นหากจะมีการอธิบายแก่ประชาชนในชุมชนใดก็ตาม ฟังนี่ถึงหลักแห่งความเรียบง่าย ไม่ว่าจะเป็นการเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงในด้านคำพูด การเรียน หรือในรูปแบบการแสดง เป็นกราฟก็ตาม คำพูดที่ใช้ควรเป็นภาษาที่ทุกคนเข้าใจ ไม่ใช่ภาษาทางวิชาการ นอกจากนั้นผู้พูดต้องให้เกิดริ้วผู้ปกครองและประชาชนโดยทั่วไปที่เข้ามาฟังภาษาที่ใช้ควรสุภาพเรียบร้อย เข้าใจง่าย กินความ กะทัดรัด

5. การสร้างสรรค์ (Constructiveness) ประชาชนโดยทั่วไปต้องการรู้ว่ามิมีสิ่งใด ๆ อะไรบ้างในโรงเรียน โรงเรียนมีปัญหาหรือข้อบกพร่องอย่างไร การแจ้งให้ประชาชนทราบถึงความดีของโรงเรียนควรเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนว่ามีความเจริญไปมากน้อยเพียงใด แต่ไหน โดยหลักการแล้วชาวบ้านจะไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาส่วนตัวของครูและผู้บริหารแต่ละคน การประชาสัมพันธ์มิได้มีไว้เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาและความท้อแท้ของการบริหาร การแก่งแย่งชิงดีกันเอง การประชาสัมพันธ์โรงเรียนมุ่งที่การสร้างสรรค์มากกว่าการทำลาย

ประชาชนพึงได้ทราบถึงปัญหาที่มีมาของระบบโรงเรียน แต่ข้อเท็จจริงที่แถลงนี้มีได้กระทำด้วยอารมณ์และควรแยกออกจากปัญหาส่วนตัว การเสนอปัญหานั้นก็เพื่อการแก้ไข มิใช่เพื่อให้หมกมัลใจ

6. ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) โครงการประชาสัมพันธ์จำเป็นจะต้องปรับให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ในแต่ละโอกาสและแต่ละสภาพปัญหา ซึ่งจะต้องคำนึงถึงส่วนประกอบ ในด้านวัฒนธรรม ความเข้าใจ ความคิดเห็นและสิ่งอื่น ๆ ของประชาชน

ประชาชนแต่ละบุคคลและแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านรสนิยม ความคิด สภาพสติปัญญา พื้นฐานความรู้ ทักษะ และคุณค่าอื่น ๆ โครงการประชาสัมพันธ์ใด ๆ พึงจัดให้สนองความต้องการที่แตกต่างกันของประชากรเช่นเดียวกับการศึกษาสมัยใหม่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน

7. ความยืดหยุ่น (Flexibility) ทั้งองค์การ โครงสร้าง และงานการประชาสัมพันธ์ ควรจะยึดถือลักษณะการยืดหยุ่น หากไม่มีการยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็

ย่อมจะต้องมีไปตามกาลสมัย การประชาสัมพันธ์ก็ไม่สามารถจะตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ เช่นในชุมชนหนึ่งเคยเป็นชุมชนชนบทธรรมดาที่ประกรมีความรักท้องถิ่นและหากินกับการทำไร่นา แต่เมื่อทางสัญจรดีขึ้น มีถนนตัดผ่านมาสู่เมืองใหญ่ที่อยู่ไม่ไกลออกไป มีการอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมาก ประชากรในชุมชนก็เดินทางแบบเข้าไปเย็นกลับ เพื่อไปทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมกันเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะของชุมชนเมื่อก่อนและหลังที่มีทางผ่านจึงมีสภาพแตกต่างกัน การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนจะถือหลักว่าเคยทำอะไรก็จะทำอย่างนั้นเห็นจะไม่ได้ ทั้งนี้จะต้องอาศัยวิธีการปรับปรุงและยืดหยุ่นเข้ามาประกอบด้วย

ข้อควรคำนึงถึงประชากรในระยะต่อไปนั้น ควรคำนึงถึงการทำงานแบบไม่ยืดหยุ่น โดยการยึดถือปฏิทินการประชาสัมพันธ์รายปีที่ทำได้ไว้ ความจริงการวางแผนงานล่วงหน้าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน แต่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อทำให้งานที่ปฏิบัติมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น⁴⁵

กิจกรรมพิเศษเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กิจกรรมพิเศษเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนมีอยู่มากมายในที่นี่ได้รวบรวมกิจกรรมที่น่าสนใจหลาย ๆ อย่างที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมแบบไทย ได้แก่ 1) การจัดนิทรรศการ 2) โครงการเปิดอาคารเรียน 3) การมอบรางวัล 4) การอนุญาตให้ชุมชนเข้าใช้อาคารและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน 5) การศึกษาผู้ใหญ่

1. การจัดนิทรรศการ

ระบบโรงเรียนที่ไม่คุ้นเคยกับการใช้เครื่องมือประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เช่นรูปภาพ แผนที่ สไลด์ ภาพยนตร์ ฯลฯ ก็สามารถเริ่มได้เป็นอย่างดี โดยการจัดนิทรรศการภายในโรงเรียน นิทรรศการโรงเรียนมีอยู่ 2 ประเภท คือ

1.1 นิทรรศการภายในโรงเรียน

การจัดนิทรรศการภายในโรงเรียนเป็นการจัดนิทรรศการที่ทำกันอยู่เสมอ ๆ ที่เห็นกันอยู่เป็นประจำคือ การจัดนิทรรศการภายในห้องเรียน โดยการดำเนินงานของครูประจำชั้นคนเดียว เนื้อเรื่องของนิทรรศการส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปในการแสดงผลงานของเด็กนักเรียน ผลงานต่าง ๆ ของเด็กนักเรียนจะถูกประดับประดาแสดงไว้ตามฝาผนัง โต๊ะ หน้าต่าง หรือ กระดานดำ โดยมีคำอธิบายประกอบผลงานดังกล่าว การจัดนิทรรศการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บิดามารดาผู้ปกครองและผู้ที่มาเยี่ยมเยียนโรงเรียน เห็นว่าบุตรหลานของตนประสบ

⁴⁵Kindred, อ้างถึงใน รัตนา กาญจนพันธุ์, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), 118-120.

ความสำเร็จอะไรบ้าง และยังทำให้ผู้ชมนิทรรศการได้ระลึกถึงสภาพที่ตนเองได้เคยผ่านมาแล้ว นอกจากนิทรรศการในห้องเรียนแล้ว ยังมีการจัดนิทรรศการตามระเบียบของโรงเรียน การจัดประเภทนี้ทำได้ตลอดเวลา ผลงานที่นำมาแสดงตามระเบียบนั้น อาจสลับเปลี่ยนกันทำได้ทุก ๆ เดือน การจัดนิทรรศการจะประสบผลสำเร็จมากขึ้น ถ้าผู้จัดรู้จักเล่นสีแสง รู้จักวางรูปแบบ และ รู้จักเลือกสถานที่ที่แสดงได้อย่างเหมาะสมและสวยงาม

การจัดนิทรรศการประเภททำทั้งโรงเรียนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงและประเมินผล การศึกษาโดยใช้การจัดนิทรรศการ ปกติในปีหนึ่งจะมีการจัดสักครั้งหนึ่ง ผลงานของนักเรียนจะ ได้รับการคัดเลือกและนำมาแสดงรวมทั้งบริเวณศูนย์กลางของโรงเรียน ผลงานอาจแสดงโดยเรียง ตามลำดับชั้น หรือมีการแสดงวิธีการสอน อุปกรณ์การสอน ครู และนักเรียนอาจร่วมในการ อธิบายหรือคอยเฝ้างานนั้น ๆ หอประชุมหรือโรงอาหารนับได้ว่าเป็นศูนย์กลางในการจัดงานที่ดี ที่สุด นอกจากนี้อาจมีกิจกรรมนักเรียนอื่น ๆ มาร่วมแสดงด้วย เช่น วงดนตรี การขับร้องประสาน เสียง การแสดงละคร แต่อย่างไรก็ตาม การจัดนิทรรศการประเภทนี้ก็ไม่สามารถประเมินเป็นผล ทางการศึกษาได้มากนัก

1.2 นิทรรศการภายนอกโรงเรียน

การจัดนิทรรศการภายนอกโรงเรียนเป็นอีกโอกาสหนึ่ง ในการนำชุมชน เข้ามาสัมผัสกับผลงานทางการศึกษาของโรงเรียน ในการแสดงอาจกระทำเป็นเพียงระดับชั้น เฉพาะหัวข้อหรือรายวิชา ซึ่งประชาชนต้องการจะเห็นหรือควรทราบ เพื่อให้เข้าใจโรงเรียนดี ยิ่งขึ้น ความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ รวมทั้งการใช้หุ่นตัวอย่าง รูปภาพและอุปกรณ์อื่น ๆ ทำให้งาน แสดงมีความน่าสนใจมากขึ้น งานแสดงอาจจัดให้น่าชมมากขึ้น งานแสดงอาจจัดให้ชมที่หอประชุม ของอำเภอหรือจังหวัด ห้องสมุด สถานที่ราชการ หรือแม้แต่ตามตู้กระจกตามร้านค้า ห้องโถงใน โรงแรม ทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ความร่วมมือของสถานที่นั้น ๆ และความเหมาะสม

2. โครงการเปิดอาคาร

ลักษณะงานที่จัดในโครงการเปิดอาคารนั้นเป็นไปอย่างง่าย ๆ ที่ทำกันมากที่สุดคือ การเปิดอาคารเรียนโดยให้มีการเยี่ยมชมไปทั่วโรงเรียน หรือที่เรียกว่า "Open House Programs" นักเรียนและครูอาจารย์จะทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์พาผู้ชมรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน ผู้ชมที่มาเยี่ยมชม จะได้รับการนำชมอาคารเรียน อุปกรณ์การเรียน แนะนำคณาจารย์ต่าง ๆ และชมสิ่งต่าง ๆ ที่นำมา แสดง ในการนี้อาจมีการบริการเครื่องดื่ม หรือแจกของที่ระลึก อาจมีการพบกันที่หอประชุมเพื่อ ฟังผู้บริหารของโรงเรียนอธิบายเกี่ยวกับการศึกษาภายในโรงเรียน สำหรับการนำชมอาคารเรียน บางครั้งอาจจัดในช่วงเวลาที่มีการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ชมได้ชมการสอนจริง ๆ บางครั้งอาจจัดใน ตอนเย็นและค่ำ และอาจมีงานรื่นเริงหรือการประชุมของสมาคมครูผู้ปกครองด้วยก็ได้

3. การมอบรางวัล

การมอบรางวัลพิเศษแก่พนักงาน เจ้าหน้าที่ ผู้อุปถัมภ์โรงเรียนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อำนวยความสะดวกและทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียน นับว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้แก่ระบบโรงเรียนลูกจ้างและพนักงาน ที่มีผลงานดีเด่นหรือทำงานนอกเหนือไปจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทางโรงเรียนควรยกย่องและประกาศให้ทุก ๆ คนได้ทราบ เพื่อคนอื่น ๆ จะได้ถือเป็นตัวอย่าง และพนักงานที่มีผลงานดีเด่นจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

สำหรับบุคคลภายนอกอาจได้รับรางวัลพิเศษจากโรงเรียน โดยการที่บุคคลเหล่านั้นได้บริจาคสิ่งของ ที่ดิน เงินทอง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนหรือการให้บริการพิเศษอื่น ๆ โดยปกติระบบโรงเรียนทั่วไปมักไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการมอบรางวัลพิเศษดังกล่าว

4. การอนุญาตให้ชุมชนใช้สถานที่และอุปกรณ์การเรียน

นโยบายที่จะส่งเสริมให้ชุมชนในรูปของบุคคล กลุ่ม และองค์การได้เข้ามาใช้สถานที่และอุปกรณ์ของโรงเรียนในคอนยีน ในระหว่างเปิดภาคเรียนและเวลาอื่น ๆ ซึ่งไม่กระทบกระเทือนเวลาเรียนตามปกติ เหล่านี้จัดได้ว่า เป็นนโยบายที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยปกติโรงเรียนจะมีอาคารเรียนที่มีห้องเรียนซึ่งประชาชนสามารถใช้จัดเป็นที่ประชุมหรืออาจใช้ห้องประชุมโดยเฉพาะ นอกจากนั้นโรงเรียนยังมีสนามกีฬา สนามบาสเกตบอล และห้องอาหารที่ประชาชนในชุมชนขอใช้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น ห้องอาหารอาจใช้สำหรับจัดเลี้ยงของชุมชน สนามกีฬา สนามบาสเกตบอล อาจใช้ในการแข่งขันกีฬา การจัดนิทรรศการ และจัดโปรแกรมันทนาการของชุมชน ห้องประชุมของโรงเรียนนอกจากใช้ประชุมแล้ว อาจจัดฉายภาพยนตร์ แสดงละคร และสิ่งบันเทิงอื่น ๆ

5. การศึกษาผู้ใหญ่

เป็นการขยายโอกาสการศึกษาให้แก่ผู้ใหญ่ที่พ้นวัยเรียนแล้ว จัดว่าเป็นบริการอย่างหนึ่งที่โรงเรียนสามารถจัดให้แก่ชุมชน โปรแกรมนี้จัดได้หลายแบบ คือ แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ทั้งในด้านวัฒนธรรมและการปฏิบัติ เพื่อเป็นการพัฒนาชีวิตและสนองความต้องการที่จะปรับปรุงตนเอง มีหลักสูตรเกี่ยวกับการอ่านและการเขียนเบื้องต้น โปรแกรมการสอนอาจเป็นได้ทั้งทางวิชาการ หรือเพื่อการสอบเทียบและเป็นการสอนทางด้านวิชาชีพ

กิจกรรมของนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กิจกรรมของนักเรียน เป็นลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งที่ได้ทำกันมาเป็นเวลานาน ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและนอกหลักสูตร เช่น กีฬาต่าง ๆ ศิลปะการละคร ดนตรี การจัดทำสิ่ง

ตีพิมพ์ต่าง ๆ และการจัดตั้งชุมชนต่าง ๆ กลุ่มดังกล่าวมานี้เป็นที่รู้จักกันในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเหล่านี้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแบบใหม่ ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นการแยกจากกันอย่างเด็ดขาดจากหลักสูตร และถือว่ากิจกรรมนั้น ๆ มีส่วนในการพิจารณาการเจริญเติบโตของเด็ก และเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา ซึ่งลักษณะเด่นนี้ก็ยังคงถูกรักษาเอาไว้ เพราะผู้ใหญ่และนักการศึกษาส่วนใหญ่ยังคงคิดว่ากิจกรรมของนักเรียนนั้นแตกต่างจากประสบการณ์ทางการศึกษาอื่น ๆ ที่นักเรียนจะได้รับในการเรียนวิชาต่าง ๆ กิจกรรมของนักเรียนเป็นวิธีการเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียนในชุมชนและเป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งว่าเป็นกิจกรรมของชุมชน ซึ่งเป็นค่านิยมที่คืออย่างหนึ่งของสังคม เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมบันเทิง

กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการละคร หรือดนตรี เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจบิดามารดา ผู้ปกครองและเพื่อน ๆ ของนักเรียน เช่นเดียวกับคนในชุมชน ผู้เล่นหรือผู้ร่วมดำเนินกิจการมักมีชื่อเสียงเป็นพิเศษ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถ เช่นการพูด การใช้ภาษา ความสมบูรณ์ของร่างกาย และความเชื่อมั่นต่อหน้าผู้ชม ผู้ดูจะให้ความสนใจและรู้สึกประทับใจในรายละเอียดปลีกย่อย เช่นการให้แสง การจัดฉาก เวที และเสื้อผ้า โรงเรียนหลายโรงเรียนให้ความสนใจและเห็นคุณค่าของการเล่นดนตรี อาจจัดให้มีวงดนตรีโรงเรียน วงออร์เคสตรา สโมสรร้องเพลง และคณะนักร้องประสานเสียง กิจกรรมที่เกี่ยวกับดนตรีโดยปกติจะเปิดสอนหรือให้ฝึกซ้อมในช่วงระยะเวลาก่อนหรือหลังชั่วโมงเรียนหรือในระหว่างเวลาที่เปิดให้นักเรียนเข้าสโมสร แต่มีหลายโรงเรียนได้จัดเป็นหลักสูตรที่มีการเรียนและฝึกซ้อมในชั่วโมงเรียน

2. การแสดงละคร

การแสดงละครไม่ว่าจะเป็นการแสดงละครโรงใหญ่ การแสดงละครสั้น หรือการแสดงหุ่นก็เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจประชาชนในชุมชนหลายกลุ่มให้มาชมการแสดงของนักเรียน สำหรับผู้ปกครองที่บุตรหลานของตนได้ร่วมแสดงด้วย จะให้ความสนใจเป็นพิเศษและจะมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับค่าแต่งตัวของนักแสดง หรืออาจให้ยืมเครื่องใช้ เฟอร์นิเจอร์ประดับฉาก หรือออกค่าใช้จ่ายในการสร้างเวที ซึ่งในบางกรณีบุคคลเหล่านั้นจะมีส่วนร่วมในการจัดการแสดงละครโดยตรง

3. การทัศนศึกษานอกโรงเรียน

การทัศนศึกษานอกโรงเรียน ในสถานที่ที่น่าสนใจ ในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่นั้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนด้วยกัน ครู และผู้ปกครอง บางโรงเรียนอาจเชิญผู้ปกครองนักเรียนให้ร่วมเดินทางไปด้วย ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่จะยินดีที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน และจะได้คลายความกังวลเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยในการเดินทาง

4. การแข่งขันกีฬา

ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนในด้านกีฬาและกรีฑานั้น อาจนำมาซึ่งผลพลอยที่โรงเรียนได้ที่โรงเรียนไม่ต้องการบางอย่าง เช่น ค่าใช้จ่ายในการแข่งขัน ค่าใช้จ่ายในเรื่องอุปกรณ์กีฬา ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ที่ชอบดูกีฬาจะให้ความนิยมนกย่องทีมกีฬาที่มีความพร้อมอย่างเต็มที่ บางครั้งการให้ความสนใจด้านกีฬานั้นจะมีงานกระทั่งไปไกลเกินขอบเขต กล่าวคือ เขาเหล่านั้นจะให้ความสนับสนุนทุกอย่างแก่นักเรียน ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เสียการเรียนได้ เพราะเขาไม่ได้คิดว่าการกีฬาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา คิดแต่เพียงเรื่องแพ้ชนะเป็นสำคัญ แต่มีประชาชนอีกบางกลุ่มที่ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการแพ้ชนะ เขาจะให้คุณค่าของโปรแกรมการศึกษา โดยสังเกตดูทีมกีฬาแต่ละทีมว่ามีการจัดองค์การ การวางแผนไว้อย่างดีหรือไม่ก่อนการแข่งขัน ผู้บริหารโรงเรียนต้องแน่ใจว่าทางโรงเรียนมีผู้จัดการทีมและมีการจัดองค์การของทีมกีฬาโรงเรียนไว้ดีหรือยังและแน่ใจว่าลูกทีมมีการปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่งของผู้จัดการทีมและมีการจัดองค์การของทีมกีฬาโรงเรียนไว้ดีหรือยังและแน่ใจว่าลูกทีม มีการปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่งของผู้จัดการทีมหรือไม่ และที่สำคัญที่สุดคือผู้เล่นกีฬาเหล่านั้นมีน้ำใจเป็นนักกีฬาหรือไม่

5. การจัดตั้งชมรมต่าง ๆ

ชมรมและชุมนุมต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กนักเรียน โดยเฉพาะที่เป็นวัยรุ่น พึงพอใจกับความสนใจส่วนตัวและส่วนรวม มีการจัดแบ่งกลุ่มตามความสนใจส่วนตัวและส่วนรวม มีการจัดแบ่งกลุ่มตามความสนใจของแต่ละคน เช่น ชุมนุมลูกเสือเยาวชน ซึ่งเน้นหนักในด้านจรรยาและสปีริตต่าง ๆ ชุมนุมทางด้านวิชาการ เช่น ชุมนุมวิชาภาษาฝรั่งเศส ชุมนุมวิชาสังคมศึกษา ชุมนุมวิชาคณิตศาสตร์ และชุมนุมอื่น ๆ เช่น ชุมนุมพวกสะสมของเก่า สะสมแสตมป์ ศิลปะทัศนกรรม และชุมนุมเดินร่ำเป็นต้น

6. สถานักเรียน

เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กนักเรียนออกมาเป็นพลเมืองดีของประเทศ องค์การหรือสถานักเรียน จะเข้ามาบริหารโรงเรียนภายใต้กฎธรรมนุญของโรงเรียนเป็นฝ่ายบัญญัติ กฎเกณฑ์ และระเบียบการที่ใช้บังคับนักเรียน และเป็นผู้ตัดสินใจนโยบายบางอย่าง รวมทั้งการให้บริการแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ ด้วย

7. การจัดทำสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของนักเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งมีการจัดทำสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่นวารสาร หนังสือรายปี คู่มือ นิตยสาร และจุลสารต่าง ๆ สำหรับนักเรียน กิจกรรมทางด้านหนังสือพิมพ์เหล่านี้ช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการรวบรวมและเขียนข่าว เสนอหัวข้อปัญหาต่าง ๆ

8. พิธีรับประกาศนียบัตร

พิธีรับประกาศนียบัตร จะจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนปีสุดท้ายของโรงเรียน พิธีดังกล่าวประกอบด้วย การให้โอวาทของประธาน การกล่าวสุนทรพจน์ของสมาชิกที่สำคัญ ๆ บางคน และผู้กล่าวคำอวยพร ซึ่งอาจเป็นอาจารย์ใหญ่หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของวงการศึกษามีการมอบรางวัลแก่ผู้เรียนดี และการแจกประกาศนียบัตร และอาจมีการพูดถึงผลงานของโรงเรียนในรอบปีที่ผ่านมา สิ่งที่ต้องแก้ไข และปัญหาต่าง ๆ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9. การเผยแพร่โครงการ

ประชาชนส่วนมากสนใจกิจกรรมของนักเรียน ต่างเห็นความสำคัญของการเผยแพร่โครงการ โดยการที่นักเรียนรวบรวมโครงการต่าง ๆ และการเผยแพร่โครงการคือตารางหรือกำหนดการที่ประกาศข่าวใหม่ ๆ ของโครงการของนักเรียน เพื่อให้สาธารณชนได้ทราบและหันมาให้ความสนใจมากขึ้น อาจจัดทำขึ้นในลักษณะต่าง ๆ กันแล้วแต่กิจกรรม เช่น

9.1 การเผยแพร่ข่าวโดยตรงแก่ชุมชนหรือโซวภาพต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องราวในกิจกรรมนั้น ๆ

9.2 หนังสือพิมพ์ของโรงเรียนที่จัดทำขึ้นเพื่อโครงการที่แน่นอน ทำให้ผู้ที่มาชมงานเกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญของโครงการนั้น ๆ

9.3 จัดทำปฏิทินกิจกรรมโดยส่งทางไปรษณีย์ หรือจัดพิมพ์ในหนังสือพิมพ์

9.4 จัดงานนิทรรศการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจ

9.5 แสดงเหตุการณ์สำคัญของโรงเรียน

9.6 เชิญบิดา มารดาและผู้สนใจเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

9.7 เชิญกลุ่มผู้นำและข้าราชการ ในชุมชนมาเข้าร่วมกิจกรรม

9.8 จัดพิมพ์เอกสารให้รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการทั้งหมดหรือบางส่วนแจกจ่าย

9.9 จัดทำเอกสารอธิบายงานของเด็กที่แตกต่างกัน

9.10 ให้เด็กพูดต่อสาธารณชนถึงทัศนคติและงานในกิจกรรม

9.11 จัดทำรายงานให้ศิษย์เก่าทราบ และเชื้อเชิญศิษย์เก่ามาร่วมกิจกรรมด้วย

9.12 จัดพิมพ์โปสเตอร์โฆษณากิจกรรมของโรงเรียน

9.13 ประกาศรายการกิจกรรมของโรงเรียนทางสถานีวิทยุ⁴⁶

⁴⁶ รัตนา กาญจนพันธุ์, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), 204-211.

กิจกรรมที่ทำให้โรงเรียนชุมชนก้าวหน้า

การดำเนินงานของโรงเรียนชุมชน ต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์และอุดมการณ์ที่เป็นนามธรรม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสภาพความเป็นจริง ผู้บริหาร ครู และสมาชิกในชุมชนต้องร่วมกันพิจารณาถึงบทบาทของโรงเรียน เพื่อช่วยแก้ปัญหาของชุมชน ตลอดจนหลักสูตรที่โรงเรียนจัดขึ้นในโรงเรียนอีกด้วย ฉะนั้นการที่โรงเรียนชุมชนจะดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายได้ ต้องอาศัยกิจกรรมหลายอย่าง ดังที่ บำเพ็ญ วงศ์ศรีแก้ว ได้อธิบายไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ผู้นำของโรงเรียน เป็นผู้ที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้โรงเรียนพัฒนา ผู้นำโรงเรียน ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1.1 มีความสนใจต่อการพัฒนาโรงเรียน และสามารถกระตุ้นให้ผู้มีความเกี่ยวข้อง ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชา ครู ประชาชนทั่วไป ให้เกิดความสนใจ กระตือรือร้นที่จะพัฒนาโรงเรียน และผู้นำจะต้องมีความสามารถประสานงานกับผู้บริหารระดับสูงให้มีความสนใจงานเกี่ยวกับชุมชนด้วย

1.2 มีความสามารถกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงจูงใจในการทำงานตามนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 มีความรอบรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในชุมชน ที่มีผลต่อการทำให้โรงเรียนเจริญก้าวหน้า

2. ครู ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยให้โรงเรียนมีการพัฒนา กล่าวคือ นอกจากสอนหนังสือแล้ว ครูควรทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

2.1 ช่วยประสานงาน ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

2.2 สอนให้นักเรียนตระหนักในความรับผิดชอบต่อการปรับปรุงชุมชนของตน

2.3 เน้นให้นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

2.4 ครูต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ที่มีในชุมชนนั้น เพื่อจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพของชุมชน

2.5 เป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือกลุ่มต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของชุมชน

3. ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ ผู้นำอย่างเป็นทางการมีความสำคัญมาจากผู้นำโรงเรียน เพราะอยู่ในฐานะสำคัญที่มีส่วนช่วยให้โรงเรียนพัฒนา เช่น เป็นผู้ช่วยประสานงานระหว่างโรงเรียนกับบ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการควรจะมีคุณสมบัติเหมือนผู้นำโรงเรียน และผู้นำเหล่านี้จะทำงานได้ผลดียิ่งขึ้น หากได้มีการอบรมหลักสูตรการเป็นผู้นำท้องถิ่น

4. องค์กรชุมชน โรงเรียนชุมชนควรเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือในการดำเนินงานจัดตั้ง องค์กรต่าง ๆ ของชุมชน ทั้งนี้เพราะองค์กรที่ก่อตั้งในชุมชนนั้น มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของ โรงเรียนชุมชน ดังนี้

4.1 องค์กรชุมชนจะเป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

4.2 องค์กรชุมชนจะเป็นกั้นชนระหว่าง โรงเรียนกับผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ ไม่ให้มีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น

4.3 องค์กรชุมชนเกิดขึ้นและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง โดยการรวมกลุ่มของ ประชาชนภายใต้การกระทำของผู้นำที่ประชาชนเลือกตั้งขึ้นมา ดังนั้น การขอความร่วมมือความ ช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

5. พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ กล่าวคือ ประชาชนจะสนใจพัฒนาตนเอง ชุมชนหรือ โรงเรียนก็ต่อเมื่อเขามีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี พอ

6. ความร่วมมือของหน่วยงานของรัฐบาล โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้า ถ้าได้รับความ ร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลทั้งภายในและภายนอกชุมชนนั้น ๆ ตลอดจนได้รับการ สนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลด้วย⁴⁷

หน้าที่ของครูและผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

หน้าที่ของครู ต่อการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์กับชุมชน

พินิจดา วีระชาติ กล่าวว่า ครู-อาจารย์ในสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะ ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ดังนั้น ครู-อาจารย์จำเป็นต้องรู้จักสถาบันการศึกษาของ คนอย่างดี รู้จักประวัติความเป็นมา ความมีชื่อเสียงที่โรงเรียนมี เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลของ โรงเรียนไปสู่ชุมชน เพื่อว่าชุมชนจะได้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อโรงเรียน

บุคลิกภาพของครู-อาจารย์ในสถาบันการศึกษา ควรจะต้องมีความกระตือรือร้น พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือชุมชน ซึ่งครูและอาจารย์ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. สามารถเข้าถึงจิตใจคน
2. แต่งกายเหมาะสม
3. มีความร่าเริงแจ่มใสในอารมณ์

⁴⁷ บำเพ็ญ วงศ์ศรีแก้ว, อ้างถึงในรัตนา กาญจนพันธุ์, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), 211 – 213.

4. มีความสัจซื่อต่อความตั้งใจ
5. รู้จักใช้คำพูดเหมาะกับผู้ฟังและโอกาส
6. เป็นคนคงเส้นคงวา
7. มีอารมณ์ขัน
8. แสดงสีหน้าเป็นมิตรกับบุคคลทั่วไป
9. มีสุขภาพแข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ
10. มีศิลปะในการพูดในการคบหาสมาคมกับเพื่อนร่วมงาน และคนในชุมชน

ดังนั้นถ้าครูในสถาบันการศึกษามีคุณสมบัติที่ดี สอดคล้องกับสถาบัน ก็ย่อมจะมีส่วนเอื้ออำนวยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนได้ และสำคัญมากในการสร้างสัมพันธภาพก็คือครู อาจารย์ในสถาบันการศึกษาจะต้องมีความรู้ในระเบียบ ประเพณีของชุมชนเป็นอย่างดี สามารถที่จะเป็นวิทยากรให้กับชุมชนได้ สามารถให้ความช่วยเหลือชุมชนได้ เมื่อชุมชนร้องขอ⁴⁸ ยังมีสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจ ในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กล่าวคือ

1. สิ่งแวดล้อมทางครอบครัวและชุมชน ซึ่งมีผลต่อแนวทางการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลในชุมชนนั้น
2. ต้องศึกษาทำความเข้าใจศิลปกรรม มาตรฐานทางจริยธรรมที่ประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคล ของกลุ่มคนในชุมชนนั้น
3. การแสดงออกและความซาบซึ้งทางสุนทรียะ ศิลปะ และรสนิยมของประชาชน เช่นการแกะสลัก การเขียนภาพ ดนตรี นาฏศิลป์ วรรณคดี เป็นต้น
4. เพื่อให้นักเรียนเจริญงอกงามร่วมมือกับชุมชน ครูต้องพิจารณาถึงสถาบันต่าง ๆ ของชุมชน สถาบันต่าง ๆ เหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไร จะปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาแก่นักเรียน
5. สภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป ครูต้องศึกษาและนำมาพิจารณาในการจัดหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน
6. ครูศึกษาพิจารณาสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน ที่เป็นผลต่อสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมภายนอกทั่วไปที่เป็นผลจากวัฒนธรรมของชาติ
7. ครูต้องตระหนักถึงความเจริญทางสังคมของนักเรียนที่เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างชุมชนกับนักเรียน โดยการ

⁴⁸พินิจดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2542),59.

- 7.1 เยี่ยมเยียน ศึกษาปัญหาที่อยู่ของนักเรียนและที่ใกล้เคียง
- 7.2 ศึกษาพิจารณาชุมชน ในฐานะที่เป็นแหล่งสำคัญของการขยายการเรียนรู้
- 7.3 เรียนรู้เกี่ยวกับนักเรียนให้มากที่สุดในส่วนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิต
- 7.4 ประเมินผลนักเรียนจากสภาพที่เป็นอยู่
- 7.5 ช่วยให้นักเรียนเจริญงอกงาม พัฒนาไปในแนวทางของนักเรียนเอง เมื่อ
นักเรียนมีความพร้อม
- 7.6 ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจจุดหมายอันแท้จริงของการศึกษา
- 7.7 วางแผนจัดพิจารณาหลาย ๆ อย่าง หรือปรับปรุงแก้ไขปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาความร่วมมือเกี่ยวกับนักเรียน
- 7.8 จัดหลักสูตรให้แตกต่างกัน และให้ผู้เรียน เรียนเป็นรายบุคคล หรือให้ผู้เรียน
ได้เรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและเข้าใจสังคม
- 7.9 วางแผนจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนร่วมกันระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม
เพื่อให้ได้เรียนรู้ร่วมกัน มีความร่วมมือกันด้วยดีระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม
- 7.10 ให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมมือกัน
- 7.11 แก้ไขความอิจฉา ความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ ความรังเกียจต่อกัน ด้วยการให้
นักเรียนเข้าใจข้อเท็จจริงของความแตกต่างระหว่างกัน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจดีต่อกัน ร่วมมือรัก
ใคร่กัน มีเอกภาพในสังคม
- 7.12 ครูทำระเบียบรายบุคคลของนักเรียน เพื่อศึกษาเข้าใจในแต่ละคนในเรื่อง
การเรียน ชีวิตทั่วไป ตลอดจนความประพฤติทั้งในและนอกโรงเรียน
- 7.13 ให้นักเรียนมีความรู้ด้านการสื่อสาร สามารถร่วมมือกับผู้อื่น ทั้งในด้านการ
พูด การอ่าน การเขียน การฟัง ให้รู้จักการแสดงออก ความต้องการและความสนใจของคนให้
ชัดเจน
- 7.14 ให้นักเรียนรู้จักใช้ภาษา และยอมรับในความแตกต่างของภาษา
ครูต้องศึกษาทำความเข้าใจแจ่มแจ้งเพื่อให้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง เป็นผลต่อความ
เจริญงอกงามของนักเรียนและความเจริญก้าวหน้าของชุมชน โดย
1. ครูต้องตระหนักเสมอว่า ชุมชนเป็นแหล่งสำคัญ และมีค่าอย่างยิ่งต่อการเรียน
ของนักเรียน ครูจะต้องใช้ชุมชนและทรัพยากรของชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาได้ ครูต้อง
มีความรู้ความเข้าใจดีพอ และมีความร่วมมือกับชุมชนด้วย
 2. ครูต้องระลึกเสมอว่า ครูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็น
ตัวจักรสำคัญในการที่จะนำชุมชนเข้ามาในโรงเรียน และนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน เพราะเป็นผู้นำ

แผนปฏิบัติงานของโรงเรียนไปใช้ให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงต่อนักเรียนและชุมชน⁴⁹

หน้าที่ของผู้บริหารในการสร้างสร้างร่วมมือและความสัมพันธ์กับชุมชน

ผู้บริหารในสถาบันการศึกษานับว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่จะช่วยให้กระชับสัมพันธ์ภาพกับชุมชน การกิจของผู้บริหาร มีขอบเขตของภารกิจ ดังนี้

1. ค้นหาและใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ในการศึกษา
2. เป็นวิทยากรให้คำปรึกษาทำงานสงเคราะห์
3. วางแผนให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมทำงานของชุมชน
4. จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการของผู้ปกครอง
5. ให้มีการเยี่ยมชมโรงเรียน
6. การจัดองค์กระหว่างผู้ปกครองและครู
7. ให้ชุมชนได้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน
8. ติดต่อกับสื่อมวลชน เพื่อขอความร่วมมือในด้านต่าง ๆ
9. สร้างสื่อติดต่อโดยตรงกับผู้ปกครอง เช่นทำในรูปจดหมายข่าว⁵⁰

ครูและผู้บริหารจึงมีภารกิจต้องทำความเข้าใจชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ สร้างความสัมพันธ์อันดี ทำตนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ร่วมมือกับชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นผู้นำกระตุ้นให้ชุมชนร่วมมือประสานสามัคคีทำความเจริญก้าวหน้า ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ติดต่อกับแหล่งวิทยากร อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนได้ศึกษาเล่าเรียน ปรับปรุงอาชีพวิถีชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความเป็นอยู่และความต้องการของชุมชน เจริญก้าวหน้าสอดคล้องกับเศรษฐกิจและความเป็นอยู่อย่างพอเพียง

ประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น มุ่งให้เกิดประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับและประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ ประโยชน์ที่โรงเรียนและชุมชนได้รับตรงกันที่ วิมลศรี อุปรมัย และคณะ ได้แสดงไว้ ดังนี้

⁴⁹พนิจดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ :

โอเดียนส ไตร์, 2542), 64-66.

⁵⁰เรื่องเดียวกัน, 60.

1. ประโยชน์ที่สถาบันได้รับ

1.1 ช่วยให้ชุมชนรักสถาบัน เป็นหูเป็นตา ดูแลให้ปลอดภัยจากถูกทำลายให้เสียหายในทรัพย์สินหรือถูกโจรผู้ร้ายลักขโมย

1.2 ช่วยให้ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชนอย่างเต็มที่

1.3 ช่วยให้ได้รับเงินสนับสนุนจากชุมชน

1.4 ช่วยให้ได้รับสิ่งบริจาค เช่นที่ดิน อาคาร พวกอสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ จากบุคคลในชุมชน

1.5 ช่วยให้ได้รับบริการจากบริการของชุมชนในด้านการใช้ยานพาหนะ การใช้ห้องสมุด สถานีอนามัย ฯลฯ

1.6 ชุมชนช่วยดูแลความประพฤติและความปลอดภัยของเด็กนักเรียน นักศึกษา

1.7 ช่วยให้ได้ใช้บริการจากชุมชน เช่นการจัดหางานให้เด็กทำ การฝึกงานในสถานประกอบการ

1.8 ช่วยให้โรงเรียนได้ความคิดในการที่ชุมชนให้คำปรึกษาในการพัฒนาโรงเรียน

1.9 ช่วยให้เด็กนักเรียน นักศึกษา ที่ยากจนได้รับการศึกษาจากชุมชน

1.10 ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสคุ้นเคยกับชุมชนมากยิ่งขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ

2.1 ช่วยให้ชุมชนมีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นเป็นผลจากกิจกรรมของโรงเรียนและสถาบันการศึกษา

2.2 ช่วยให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.3 ช่วยพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน เช่นสถาบันชั้นสูงบางแห่งอาจเปิดสอนวิชาแก้เครื่องยนต์ ช่างโทรทัศน์หรือจัดรายการสอนคอนเสิร์ตโดยไม่คิดมูลค่าประการใด

2.4 ให้ชุมชนเข้ามาใช้ห้องสมุดในโรงเรียนได้

2.5 ให้บริการชุมชนใช้สถานที่ จัดงานประเพณีต่าง ๆ เช่นงานรื่นเริงในวันปีใหม่ การแข่งขันกีฬาสำหรับประชาชน แม้แต่งานประเพณีส่วนบุคคล เช่น งานรดน้ำแต่งงาน ฯลฯ

2.6 ให้บริการชุมชนเข้ามาเรียนและเล่นดนตรีไทย รายการ “ดนตรีสำหรับประชาชนในวันศุกร์ปลายค่ำ”

2.7 ให้ชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่นเทคโนโลยีทางการเกษตร

2.8 ให้ชุมชนได้ใช้เป็นสถานที่สาธิตวิธีการ เช่นการปรุงอาหารที่มีประโยชน์
สำหรับเด็ก

2.9 ให้ชุมชนได้มีโอกาสภาคภูมิใจในความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของสถาบันการศึกษา
ร่วมกัน

2.10 ให้ชุมชนได้ผ่อนคลายความเครียดในกรณีที่โรงเรียนและสถาบันการศึกษา
จัดงานรื่นเริงแสดงละคร จัดนิทรรศการ

3. ประโยชน์ที่ได้รับตรงกัน

3.1 เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

3.2 ช่วยให้สถาบันการศึกษาและชุมชนได้จับมือกันแก้ปัญหา

3.3 ช่วยให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความขุ่นมัว อันอาจเกิดขึ้นได้ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชน เช่น ความเข้าใจผิดเรื่องการฝากเด็กเข้าเรียน ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการควบคุมความ
ประพฤติของโรงเรียน⁵¹

โรงเรียนในชุมชน เป็นโรงเรียนเพื่อประชาชนทุกเพศทุกวัย ไม่ใช่ทำหน้าที่เพียงสอน
นักเรียนในวัยเรียนอย่างเดียว แต่ยังคงให้บริการในการศึกษาอบรมแก่ประชาชนนอกวัยเรียนใน
ชุมชนให้มีความรู้ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ตลอดจนทั้งให้บริการทางด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
ของชุมชน รวมทั้งอำนวยความสะดวกในเรื่องอาคารสถานที่ เพื่อสนองความต้องการของชุมชน
ฉะนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ครู รวมทั้งบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนในชุมชน จึงต้องมีบทบาทและ
หน้าที่ที่หลากหลายประการในด้านการพัฒนา และการเป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนาด้านต่าง ๆ โดยอาศัย
ความร่วมมือกับประชาชนในชุมชน เพื่อช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น
พัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โรงเรียนในชุมชนจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่มี
ความสำคัญอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าของท้องถิ่นในชนบทและในชุมชนเมือง ของประเทศไทย
รัฐบาลจึงมีนโยบายชัดเจนในการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนในชุมชน ให้กระจายไปตามท้องถิ่น
ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ดังนั้น บุคลากรในโรงเรียนจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับ
ชุมชน ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ถ้าสามารถดำเนินไปได้ดีและบรรลุ
เป้าหมายตามนโยบายของรัฐที่ตั้งไว้ จะเป็นการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น⁵²

⁵¹วิมลศรี อุปรมัย และคณะ อ้างถึงใน พนิจดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ: โอเคียนสโตร์, 2542), 72 – 73.

⁵²พนิจดา วีระชาติ, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพฯ :
โอเคียนสโตร์, 2542), 74.

ข้อมูลทั่วไปของการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ตั้งอยู่เลขที่ 2/3 หมู่ที่ 8 ถนนเศรษฐกิจ
ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองสมุทรสาคร มีอาณาเขตพื้นที่การศึกษาครอบคลุมทั้งจังหวัด
ประกอบด้วย 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอกะทู้แม่บง และอำเภอบ้านแพ้ว
ดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ ดังนี้

1) สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 116 แห่ง นักเรียนจำนวน 59,960 คน บุคลากร
2,694 อัตรา โดยเป็นข้าราชการครู สายบริหารการศึกษา 11 อัตรา สายงานบริหารสถานศึกษา
186 อัตรา สายงานการสอน 1,917 อัตรา บุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์
จำนวน 21 อัตรา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น 38 ก (2) 65 อัตรา ครูอัตราจ้าง ประกอบด้วย
พนักงานราชการ 80 อัตรา ครูรายเดือน (งบกลาง) 47 อัตรา และครูรายเดือน (งบ อบจ.) 200
อัตรา ลูกจ้าง ประกอบด้วย ลูกจ้างประจำ 156 อัตรา และลูกจ้างชั่วคราว 11 อัตรา

2) สถานศึกษาเอกชน 39 แห่ง ประกอบด้วย สถานศึกษาในระบบ 21 แห่ง และ
นอกระบบ 17 แห่ง โดยมีนักเรียน(ในระบบ) 13,711 คน ครูจำนวน 604 คน

การบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไป
ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ
กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้
สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและ
ความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์จัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานเขต
พื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบและกำกับ
ตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษา
4. กำกับดูแล ติดตามและประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษา

6. ประสานงานระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริมการดำเนินงานของคณะกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปขององค์กร หน่วยงานภาครัฐเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา
12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใด โดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย

การบริหารในรูปแบบขององค์กรบุคคล

เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่ศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 36 และพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ได้กำหนดให้แต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีการบริหารจัดการในรูปแบบขององค์กรบุคคล ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่ผ่านกระบวนการสรรหา และเลือกเข้ามาเป็นตัวแทนร่วมกันบริหารงานด้านการศึกษา เชื่อมโยงนโยบายและการปฏิบัติระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไปในทิศทางที่กำหนด โดยหลักสำคัญคือ ต้องการให้มีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ และเพื่อการดำเนินงานสอดคล้องกัน เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ควรต้องประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่ความเชื่อมโยงด้านการบริหารงาน การพัฒนาคุณภาพและการบริหารงานบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3 องค์กรฯ ได้แก่

1. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (กพท.)
2. คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา)

3. คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา (ก.ค.ป.น.)

การบริหารงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีโครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย 6 กลุ่ม 1 หน่วย ดังนี้

1. กลุ่มนโยบายและแผน
2. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
3. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
4. กลุ่มงานบริหารบุคคล
5. กลุ่มอำนวยการ
6. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน
7. หน่วยตรวจสอบภายใน

ในเรื่องนโยบายและทิศทางการพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ได้ดำเนินนโยบายตามคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 29 ธันวาคม 2551 ดังนี้ คือ

รัฐบาลมีนโยบายที่จะบริหารราชการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการใช้คุณธรรมนำความรู้ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือระยะเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการและมีกำหนดเวลาแล้วเสร็จในปีแรก อย่างชัดเจน และระยะการบริหารราชการ 3 ปี ของรัฐบาล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ได้วิเคราะห์แล้วว่าดำเนินการโครงการงานและกิจกรรมในปีงบประมาณ พ.ศ.2552 สอนองนโยบายสำคัญของรัฐบาล ดังนี้

1. นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

1.1 การลดค่าครองชีพของประชาชน

1.1.2 ให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี โดยสนับสนุนค่าราในวิชา

หลักให้แก่ทุกโรงเรียน จัดให้มีชุดนักเรียนและอุปกรณ์การเรียนฟรีให้ทันปีการศึกษา 2552 และสนับสนุนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพื่อชดเชยรายการต่าง ๆ ที่โรงเรียนเรียกเก็บจากผู้ปกครอง

2. นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

2.1 นโยบายการศึกษา

2.1.1 ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและระคมทรัพยากรเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา พัฒนาคู พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัย พัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปรับหลักสูตร วิชาแกนหลักรวมถึงวิชาประวัติศาสตร์ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ ปรับบทบาทการศึกษานอกโรงเรียนเป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิตและจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น คุณธรรมนำความรู้อย่างแท้จริง

2.1.2 ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้สนองตอบความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ

2.1.3 พัฒนาคูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้ครุดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มีคุณภาพและมีวิทยฐานะสูงขึ้น ลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามโครงการคืนครูให้นักเรียน มีการดูแลคุณภาพชีวิตของครูด้วยการปรับโครงสร้างหนี้ และจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิต ควบคู่ไปกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระและบุคลากรให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างคุ้มค่า

2.1.4 จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสถานะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน

2.1.5 ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพ ปรับเงินเดือน ค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น โยภาครรัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็นเกณฑ์กำหนดค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงาน ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้วย การเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

2.1.6 ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้มีการ ประenomและใกล้เคียงกัน รวมทั้งขยายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนมี โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและปริญญาตรีเพิ่มขึ้น

2.1.7 ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี สารสนเทศเชิงสร้างสรรค์อย่างชาญฉลาด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้

2.1.8. เร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ในทุกระดับการศึกษาและในชุมชน โดยใช้พื้นที่และโรงเรียนเป็นฐานในการบูรณาการทุกมิติ และยึด เกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นหลักในการ ชะระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและส่งเสริมความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย ไปสู่ การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและวิจัยพัฒนาในภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชน โดยเชื่อมโยงบทบาทสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และ สถาบันทางศาสนา⁵³

วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการให้บริการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

วิสัยทัศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร เป็นหน่วยงานหลักในการจัดและ ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง เดิมศักยภาพ ตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศโดย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

พันธกิจ

เพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรวัยเรียนทุกคน ให้ได้รับการพัฒนาเป็นบุคคลที่มีความรู้สู่ความเป็นเลิศ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณลักษณะตามมาตรฐาน การศึกษาเต็มตามศักยภาพด้วยระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วน

เป้าประสงค์

1. ประชากรในวัยเรียน ได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียม ทัวถึงทั้ง ระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานตามลักษณะของผู้เรียนแต่ละกลุ่มและประเภท

⁵³ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร, แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2552,

2. ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ครูผู้สอนมีเพียงพอและสามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับพื้นฐานและศักยภาพของผู้เรียน

4. สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในและผ่านการประเมินการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สพศ.)

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครและสถานศึกษาตลอดจนองค์กรคณะบุคคล ตามกฎหมายมีความพร้อมและความเข้มแข็ง ที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน

กลยุทธ์

1. ปลูกฝังคุณธรรมความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่นักเรียนทุกคน

2. เพิ่มอัตราการเข้าเรียนในทุกระดับทั้งเด็กทั่วไป ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและแก่ต่างด้าว ลดอัตราการออกกลางคันและพัฒนารูปแบบการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา

3. ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ พัฒนาผู้เรียนสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย และการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ สู่ความเป็นเลิศ

4. เร่งรัดพัฒนาความพร้อมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร สถานศึกษาในสังกัดและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการ

5. สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมด้านมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพบนหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครและสถานศึกษา⁵⁴

⁵⁴สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2552.

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติ

1. ความเชื่อมโยงกับสถานศึกษา

สถานศึกษาศึกษาวิเคราะห์นโยบายด้านสังคมของรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการขับเคลื่อนนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาให้สอดคล้องเชื่อมโยงกัน รวมทั้งจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปี ที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ตามตัวชี้วัดที่ กพร.กำหนดด้วย

2. แนวทางการติดตาม ประเมินผล

เพื่อให้แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2552 ได้เป็นไปในทิศทางในการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ควรกำหนดแนวทางในการติดตาม ประเมินผล และรายงานดังนี้

2.1 โดยการติดตามความก้าวหน้าประจำปี (Annual review) เป็นการติดตามความก้าวหน้าในแต่ละโครงการ แต่ละกลยุทธ์ เพื่อตรวจสอบผลงานที่เกิดขึ้น เปรียบเทียบเป้าหมายที่กำหนดอันจะนำไปสู่การทบทวน ปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมต่อไป

2.2 การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดแผน (Summative evaluation) ในการประมวลผลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2552 เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงาน และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นตลอดปี

2.3 การจัดทำรายงานประจำปี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จะต้องจัดทำรายงานประจำปีของคน เพื่อเปิดเผยและแสดงให้เห็นถึงข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติราชการ

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบ้านแพ้ว

ประวัติความเป็นมากรณีที่มีชื่อว่า “บ้านแพ้ว” ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนในเอกสารของทางราชการมีแต่คำบอกต่อ ๆ กันมาว่าเดิมท้องที่อำเภอบ้านแพ้วเป็นป่ามีสัตว์จำนวนมาก เช่น เก้ง เสือ จระเข้ หมูป่า มีราษฎรอพยพเข้าไปอาศัยอยู่น้อย ต่อมา มีราษฎรจังหวัดนครปฐม เดินทางเข้าไปตัดฟัน ลำสัตว์ป่า ไปพบว่าบริเวณนี้มีสัตว์ป่าชุกชุมมาก จึงได้ชักชวนกันไปล่าสัตว์ ตัดฟัน และโดยที่ท้องที่เป็นป่าเต็มไปด้วยต้นไม้สูง ไม่มีทางเดิน พวกที่ไปล่าสัตว์ตัดฟันเกิดหลงทางหาทางกลับไม่ถูกจึงได้กำหนดสถานที่นัดหมายพวกห้องเพื่อให้เป็นที่ตั้งแควเมื่อเดินทางหลง โดยได้ตัดไม้ทำเป็นเสาปักธงไว้ในที่โล่งแจ้ง สูงประมาณให้คนที่อยู่ห่างไกลมองเห็นได้ง่าย ปลายเสาธงมีผ้าผูกติดไว้เป็นเครื่องหมายและเสาธงนั้นปักไว้บริเวณลำคลองหมูทอด การปักเสาธงเป็นเครื่องหมายกันหลงทาง ดังกล่าว พวกที่ไปล่าสัตว์ตัดฟัน เรียกกันว่า “แคว” คือ แควธงเป็น

เครื่องหมาย ต่อมาบริเวณดังกล่าวมีคนอพยพไปทำมาหากินมากขึ้น กลายเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านเรียกกันว่า “แคว้” จึงเป็นหมู่บ้านและตำบลหนึ่ง ขึ้นกับอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ต่อมาบริเวณดังกล่าวมีคนอพยพไปทำมาหากินมากขึ้น กลายเป็นหมู่บ้าน ชาวบ้านเรียกว่า “แคว้” จึงเป็นหมู่บ้านและตำบลหนึ่ง ขึ้นกับอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ต่อมาในพุทธศักราช 2468 ทางราชการได้ตั้งตำบลบ้านแคว้ขึ้นเป็นอำเภอ โดยรวมตำบลโรงเข้ ตำบลหลักสาม จากอำเภอบ้านบ่อ เข้ามาอยู่กับอำเภอบ้านแคว้ และให้ขึ้นกับจังหวัดสมุทรสาคร ในปัจจุบัน ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ ณ ตำบลบ้านแคว้ ริมฝั่งคลองดำเนินสะดวก ระยะทางห่างจากจังหวัด 23 กิโลเมตร มีพื้นที่จำนวน 245,031 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 ตำบล 97 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลบ้านแคว้	มี	10	หมู่บ้าน
2. ตำบลโรงเข้	มี	10	หมู่บ้าน
3. ตำบลยกกระบัตร	มี	11	หมู่บ้าน
4. ตำบลอำแพง	มี	7	หมู่บ้าน
5. ตำบลหลักสาม	มี	13	หมู่บ้าน
6. ตำบลคลองคัน	มี	5	หมู่บ้าน
7. ตำบลเจ็ดริ้ว	มี	5	หมู่บ้าน
8. ตำบลสวนส้ม	มี	5	หมู่บ้าน
9. ตำบลหนองสองห้อง	มี	10	หมู่บ้าน
10. ตำบลหนองบัว	มี	9	หมู่บ้าน
11. ตำบลหลักสอง	มี	7	หมู่บ้าน
12. ตำบลเกษตรพัฒนา	มี	5	หมู่บ้าน

1) สถานศึกษาในอำเภอบ้านแคว้ จำนวน 35 แห่ง จำนวนครู 559 คน จำนวนนักเรียนจำนวน 12,499 คน อัตราครูต่อนักเรียน 1 : 22 คน⁵⁵

2) สถานศึกษาเอกชน 3 แห่ง จำนวน ครู 46 คน นักเรียน จำนวน 1,104 คน อัตราครูต่อนักเรียน ประกอบด้วย และนอกระบบ 1 แห่ง 1 : 24⁵⁶

⁵⁵สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร, ปีศุภฤกษ์สมุทรสาคร (กรุงเทพมหานคร: เอกพิมพ์ไท, 2547), 38 -44.

⁵⁶กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 6 April 2009 เข้าถึงได้จาก <http://www.spt-sakhon.net.opec/information>

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ศิริกาญจน์ โกสุม ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือเงื่อนไขทางด้านบริบทของโรงเรียน คือเงื่อนไขเกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน และเงื่อนไขทางด้านโรงเรียน ที่สำคัญคือการกำหนดความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนตรงกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนคือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่ามีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินการ 6) การร่วมดำเนินการ 7) การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ และ 8) การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแบบแผนของการมีส่วนร่วมเป็นแบบเหลื่อมล้ำ (inequity participatory pattern) ตามบทบาทของการมีส่วนร่วม คุณสมบัติของผู้เข้ามามีส่วนร่วมและกิจกรรมที่โรงเรียนต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสามารถจำแนกตามหมวดหมู่ของคุณสมบัติเป็น 3 แบบย่อย คือ แบบแผนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participatory pattern) แบบแผนการมีส่วนร่วมเป็นบางส่วน (partial participatory pattern) และแบบแผนการมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (marginal participatory pattern)⁵⁷

อำนาจ ทรัพย์คง กับงานวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียน : ปฏิรูปการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนและด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนมีบทบาทอยู่ในระดับมาก นอกนั้นมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา มีความคิดเห็นและ

⁵⁷ ศิริกาญจน์ โกสุม, "การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษิต มหาวิทาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ, 2542), บทคัดย่อ.

ข้อเสนอแนะโรงเรียน ควรนำเสนอข่าวสารข้อมูลและรายงานการศึกษาแก่ชุมชน⁵⁸

บุญรัฐ หลีกแหลม วิจัยเรื่องประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ในการประสานงานการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพดำเนินงานสูงกับโรงเรียนที่มี ประสิทธิภาพการทำงานปกติมีการใช้กระบวนการและกรรมวิธีประสานงานการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมมีความแตกต่างกัน และการบริหารงานเชิงบริหารแบบการใช้ บุคคล การใช้กลุ่มและการประสานเชิงปฏิบัติการควบคุม แบบร่วมมือหลาย ๆ ฝ่ายมีความแตกต่าง กัน โดยที่โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงมีการประสานงานที่ดีกว่า นอกจากนั้นยังพบอีกว่าการ ประสานงานให้มีประสิทธิภาพนั้น โรงเรียนจะต้องดำเนินการประสานทั้งเชิงบริหารและเชิงปฏิบัติ ควบคู่กันไปและรู้จักใช้กระบวนการทำงานกับชุมชนอีกด้วย⁵⁹

ไชยยันต์ เกิดเหมาะ กล่าวถึงผลการวิจัย ปัจจัยของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการ ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่าปัจจัยของผู้บริหารโรงเรียนและการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับมาก ด้านการรับรู้ของผู้บริหารและครูมีผลต่อปัจจัยของผู้บริหารโรงเรียนกับการ ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความแตกต่างกัน และปัจจัยด้านทักษะ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในภาพรวมและทุกงาน ปัจจัย ด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 4 งาน คือ งานให้บริการชุมชน งานการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน งานเกี่ยวกับ กรรมการโรงเรียน และงานสร้างเสริมความสัมพันธ์ชุมชน และหน่วยงานอื่น⁶⁰

⁵⁸ อำนวย ทรัพย์คง, "บทบาทของคณะกรรมการ โรงเรียน : ปฏิรูปการศึกษาด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร ์มหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542), 129 – 130.

⁵⁹ บุญรัฐ หลีกแหลม, "ประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ในการประสานงานการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), บทคัดย่อ.

⁶⁰ ไชยยันต์ เกิดเหมาะ, "ปัจจัยของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), 58.

ยุทธชัย ชูชัย ศึกษาการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สำหรับด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญระดับมาก ได้แก่ความต้องการให้ชุมชนเจริญก้าวหน้า ความศรัทธาที่มีต่อระบบการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ความศรัทธาคือผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูและลักษณะกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของชุมชนตามลำดับ นอกจากนี้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญระดับน้อย ได้แก่ อำนาจบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า⁶¹

ชลิต คุ่มทองคำ วิจัยเรื่องการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนหา (สมัครพลผดุง) ผลการศึกษา ผลปรากฏว่าการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแบบพึ่งพาตนเองของโรงเรียนเทศบาล 2 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนหา (สมัครพลผดุง) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของครู คณะกรรมการชุมชนและพระภิกษุและผู้ปกครอง เกี่ยวกับการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแบบพึ่งพาตนเองพบว่าแตกต่างกัน โดยครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ภาพรวมและรายด้าน แนวทางการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนหา (สมัครพลผดุง) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการกับคณะกรรมการ โรงเรียนชุมชนในการวางแผนโครงการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยการแบ่งเป็นคณะกรรมการและอนุกรรมการ เพื่อสะดวกในการบริหารโครงการ ควรมีการประเมินผลของโครงการให้เป็นรูปธรรม มีความชัดเจนและสามารถนำผลการประเมินไปปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานในครั้งต่อไป ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรมีการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ด้วยวิธีการนำนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือให้บริการชุมชน ให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่โรงเรียน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ชุมชนได้ทราบ ด้านการอำนวยความสะดวก ครู - อาจารย์ และผู้บริหารควรติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการสร้างความสัมพันธ์กับ

⁶¹ยุทธชัย ชูชัย, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2544), บทคัดย่อ.

ชุมชน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้มีการวิจารณ์และยอมรับคำวิจารณ์นำมาปรับปรุงแก้ไขการทำงาน และผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามแผนเป็นระยะ ๆ ด้านการใช้เทคนิคและวิธีการ ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอน การบริหารและการจัดการ ผู้บริหารควรใช้เทคนิควิธีการสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารงานโรงเรียนให้เกิดขึ้นแก่ผู้ปกครอง รวมทั้งการสร้างมนุษยสัมพันธ์และการทำคนให้เป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่น่าเชื่อถือของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการจัดหางบประมาณให้แก่โรงเรียน ประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญและช่วยเหลือในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ควรส่งเสริมให้ชุมชนได้กำกับและสนับสนุนการพัฒนาครูและผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการไว้อย่างชัดเจน กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินโครงการความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และควรนำผลการประเมินไปใช้ในการนิเทศปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง⁶²

สุขุม กิจสงวน กล่าวถึง ผลการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชนสังกัดฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีระดับภาวะผู้นำในภาพรวมทุกด้าน ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในระดับมาก พฤติกรรมที่มีผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มากที่สุดคือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงไปที่การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคลระดับภาวะผู้นำในภาพรวมทุกด้าน ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและแรงกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ ส่วนด้านการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด พบว่าในภาพรวมภาวะผู้นำของผู้บริหารทั้งสองกลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันทั้ง 4 ด้าน ทั้งการเปรียบเทียบเป็นรายข้อ เป็นรายด้าน และในภาพรวม โดยสรุปแล้วจะเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดฝ่ายการศึกษาอัครสังฆม

⁶²ชลิต คุ่มทองคำ, “การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนหา (สมักรควรผดุง)” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547), 80—81.

ทลกรุงเทพฯ ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด มีภาวะผู้นำผู้บริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่แตกต่างกัน⁶³

งานวิจัยในต่างประเทศ

เฮฟเฟอร์แมน (Hefferman) ได้ศึกษาวิจัยการรับรู้ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และสมาชิกในการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการตัดสินใจ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารเป็นกุญแจ สำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนใน ระดับชาติ รัฐ และท้องถิ่น ได้พยายามดำเนินการปรับปรุงให้ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนมี ส่วนร่วมในคณะกรรมการ โดยโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนทัศนคติ ทักษะความรู้ กระบวนการ วางแผน และบทบาทของกลุ่มในการตัดสินใจมีส่วนร่วมบริหาร โรงเรียน⁶⁴

ฮิลล์ (Hill) ได้ศึกษาการสนับสนุนของชุมชนสำหรับโรงเรียนรัฐบาลในรัฐแอละแบมา โดยใช้คำถามการวิจัยว่า ชุมชนที่มีผู้อาศัยอยู่ซึ่งเป็นชุมชนกลุ่มน้อยจำนวนมากกว่า มีการ สนับสนุนโรงเรียนรัฐบาล มีการสนับสนุนโรงเรียนรัฐบาลในระดับน้อยกว่าหรือไม่ การศึกษาคั้ง นี้ให้นิยามการสนับสนุนของชุมชน โดยวัดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 8 ประการ คือ (1) การสนับสนุนทางการเงิน (2) การสนับสนุนทางสื่อ (3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (4) การออกสู่ชุมชนของระบบโรงเรียน (5) ชุมชนใช้สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน (6) โปรแกรมการสนับสนุนของชุมชน (7) การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องของผู้ที่ไม่ใช่ผู้ปกครอง และ (8) การประเมินของศึกษาธิการหลังสร้างแบบวัดเหล่านี้เพื่อจัดตำแหน่งระดับการสนับสนุนของชุมชน ของระบบโรงเรียนแต่ละระบบแล้ว ได้ใช้ข้อมูลเชิงสำมะโนเพื่ออธิบายลักษณะของชุมชนที่ศึกษา นอกจากเชื้อชาติแล้วตัวแปรทางประชากรศาสตร์ที่ศึกษาได้แก่ ชนชั้น การเป็นชุมชนเมือง ขนาด กลุ่มโรงเรียนและจำนวนเด็กในวัยเรียน รวมตัวแปรเพิ่มเติมเหล่านี้เข้าด้วยกันแล้วทดสอบว่า เชื้อ ชาติหรือตัวแปรอื่นเป็นตัวพยากรณ์เบื้องต้นของการสนับสนุนของชุมชนสำหรับโรงเรียนรัฐบาล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งข้อมูลที่เก็บไว้เมื่อ ค.ศ.1970 ด้วย ข้อค้นพบแสดงว่า เชื้อชาติ

⁶³สุชุม กิจสงวน, "ภาวะผู้นำผู้บริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนเอกชน สังกัดฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ" (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 102 – 103.

⁶⁴Hefferman, Ann Nora. "Perception of Involvement of Parents and Community Members School Decition Making Cabinets," Dissertation Abstract International 53 (May 1992) : 1342 – A.

ชนชั้น และการเป็นชุมชนเมืองมีอิทธิพลต่อระดับการสนับสนุนของชุมชนโรงเรียนรัฐบาล ในขณะที่มีความแตกต่างระหว่างตัวบ่งชี้เหล่านี้ ข้อค้นพบโดยรวมชี้แนะว่าระบบที่มีค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนชนกลุ่มน้อยต่ำกว่าระบบที่มีผู้ปกครองได้รับการศึกษาสูงกว่า และระบบในเมืองมากกว่าเหล่านี้มักจะมีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเข้มแข็งกว่า⁶⁵

โรว์ลิง แอล (Rowing L.) จากมหาวิทยาลัยซิดนีย์ ได้ศึกษากรณีศึกษาที่ได้รับจากการวิเคราะห์ ตัวชี้วัดความกดดันภายนอกด้านการศึกษาและสังคมต่อผู้บริหารของโรงเรียน กรณีศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของชุมชนกับโรงเรียน ผู้บริหารต้องเผชิญกับความท้าทายทั้งส่วนตัวและอาชีพหลายด้าน ทั้งด้านศีลธรรมและหลักเกณฑ์ด้านกฎหมาย ครูถูกกล่าวหาถ้าเกิดการกระทำละเมิดต่อนักเรียน⁶⁶

มูนส์ จี. และจอห์นสัน เค. (Munns G. and Johnson K.) จากมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นเมืองซิดนีย์ ศึกษาโครงการวิจัยนำร่องโรงเรียน ดีเอสที ในตะวันตกเฉียงใต้ของซิดนีย์ ควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน เอื้อประโยชน์ต่อนักเรียนที่มาจากรู้นะทางเศรษฐกิจต่ำ แต่ใช้จุดเด่นของความร่วมมือของชุมชน มีการประสานข้อมูล และการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนที่ตั้งของโรงเรียน ผู้มีส่วนร่วมในการประชุมอภิปรายเป็นสมาชิกของโรงเรียน ได้แก่ครู นักเรียน สมาชิกในชุมชน และนักวิจัยจากมหาวิทยาลัย⁶⁷

สรุป

จากทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเป็นสถานที่จัดการศึกษาให้กับชุมชน โดยมีบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษา ครู อาจารย์ ชุมชน สมาคม และกลุ่ม

⁶⁵Constance Lunita, Hill. "Community Support for public School in Alabama," Dissertation Abstract International 61,4 (October 2000) : 1593.

⁶⁶Rowing L, Critical incidents, Indicator of shifting external educational and society pressures on school principals [online], accessed 25 May 2009. Abstract from <http://www.arre.Edu.au/OOpap/absOOhtm>

⁶⁷Munns G. and Johnson K., Fair Go Fair Share Fair Say Fair Content, Pedagogies in DSP School in Sydney's South West – Symposium Overview [online], accessed 25 May 2009. Abstract from <http://www.arre. Edu.au/OOpap/absOOhtm>

อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ใช้กระบวนการทำงานร่วมกัน ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกาดำเนินงาน สถานการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีหน้าที่ส่งเสริมความสามารถผู้เรียน ในด้านความเก่ง เรียน เก่งคิด เก่งการทำงาน และรักการเรียนรู้ ชุมชนและผู้ปกครองมีบทบาทร่วมในการจัดการศึกษา มีส่วนในการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมวางแผน เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของบุคคล ในท้องถิ่น ทำให้ชุมชนรู้สึกว่าเป็นสมบัติของชุมชน โรงเรียนเป็นจุดรวมและศูนย์กลาง ของประชาชน อำนาจความสะดวกในกิจกรรมต่าง ๆ รับผิดชอบในการจัดการศึกษาผู้บริหารและ คณะครู บุคลากรทางการศึกษา ผูกมิตรกับประชาชนด้วยความจริงใจ ยกย่องให้เกียรติ ขอมรับฟัง ความคิดเห็นของทุกฝ่าย ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี ใช้ทรัพยากรและระดมทรัพยากรที่มีใน ท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทุก ๆ ด้าน จัดกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน โดยนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน และการนำโรงเรียนสู่ชุมชน ทำให้เกิดการประสานประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผลประ โยชน์ทั้งหลายส่งผลต่อชุมชนและผู้เรียนอันเป็นทรัพยากรบุคคลอันมีค่าของชุมชนต่อไป โดยผู้วิจัยได้ศึกษาโดยนำระบบและกิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ตามแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สพศ.) ซึ่งมี 2 ประการ ดังนี้ 1) สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา 2) สถานศึกษามีกิจกรรมที่ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) กิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 โรงเรียน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป (งานสัมพันธ์ชุมชน) กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนในเขตอำเภอบ้านแพ้ว สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาสมุทรสาคร รวมทั้งหมด 90 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์ และกิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ตามแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สพศ.) โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ไว้สามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

เป็นขั้นตอนการจัดเตรียมโครงการวิจัยตามระบบการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ นิยามปัญหา ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ ทฤษฎีข้อมูล ตำรา ระเบียบ วารสาร รายงานการวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และวิธีดำเนินการวิจัยภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาจัดทำโครงร่างงานวิจัย และเสนอโครงร่างงานวิจัยต่อภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการวิจัย

เป็นขั้นตอนดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือทดสอบและปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าความเชื่อมั่น รวมทั้งการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของโครงการ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ตอบคำถามของการวิจัยได้ใกล้เคียงที่สุด นำเครื่องมือที่สร้างไปเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

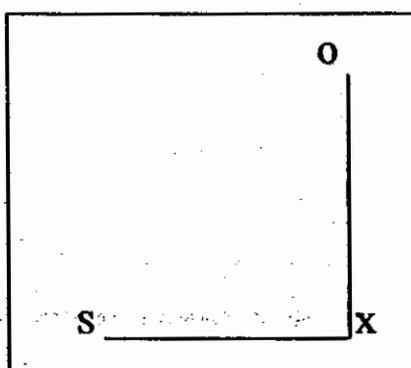
เป็นขั้นตอนการจัดทำร่างรายงานการวิจัย นำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระเสนอแนะ นำมาจัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุมัติการจบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแบบแผนการวิจัย ประชากร วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ในลักษณะกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาพการณ์ไม่มีการทดลองแบบงานวิจัยกลุ่มเดียวตรวจสอบสภาพการณ์ ไม่มีการทดลอง (the one shot, non – experimental case study design) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้



- S หมายถึง ประชากรที่ศึกษา
- X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา
- O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรของงานวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 โรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน รวม 30 คน ครูผู้รับผิดชอบงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนละ 1 คน กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน รวม 30 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

ตารางที่ 1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

โรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล			
	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	ครูผู้รับผิดชอบ งานความสัมพันธ์ ชุมชน	กรรมการ สถานศึกษา	รวม
1. โรงเรียนบ้านคอนไผ่	1	1	1	3
2. โรงเรียนวัดหนองสองห้อง	1	1	1	3
3. โรงเรียนวัดโรงเข้	1	1	1	3
4. โรงเรียนหลวงตีนทุ่งราษฎร์รังสฤษฎ์	1	1	1	3
5. โรงเรียนวัดธรรมโชติ	1	1	1	3
6. โรงเรียนบ้านโรงเข้	1	1	1	3
7. โรงเรียนวัดหลักสี่ราษฎร์สโมสร	1	1	1	3
8. โรงเรียนอนุบาลบ้านแพ้ว (วันครู 2500)	1	1	1	3
9. โรงเรียนบ้านวังจรเข้	1	1	1	3
10. โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะยาราม	1	1	1	3
11. โรงเรียนวัดชัยมงคล	1	1	1	3
12. โรงเรียนวัดหนองบัว	1	1	1	3
13. โรงเรียนวัดคอนไหมสีคาราม	1	1	1	3
14. โรงเรียนท่าบมแพ้ว	1	1	1	3
15. โรงเรียนวัดคอกกระบัตร์	1	1	1	3
16. โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 9	1	1	1	3
17. โรงเรียนวัดคลองตันราษฎร์บำรุง	1	1	1	3
18. โรงเรียนบ้านรางสายบัว	1	1	1	3
19. โรงเรียนบ้านคลองตัน	1	1	1	3
20. โรงเรียนวัดหลักสองราษฎร์บำรุง	1	1	1	3
21. โรงเรียนวัดเจ็คริ้ว	1	1	1	3
22. โรงเรียนวัดธรรมเจดีย์ศรีพิพัฒน์	1	1	1	3
23. โรงเรียนวัดกระโจมทอง	1	1	1	3
24. โรงเรียนวัดสวนส้ม(ชั้นถิ่นอนุสรณ์)	1	1	1	3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

โรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล			
	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	ครูผู้รับผิดชอบ งานความสัมพันธ์ ชุมชน	กรรมการ สถานศึกษา	รวม
25. โรงเรียนบ้านคำเนินสะควก	1	1	1	3
26. โรงเรียนบ้านคลองสำโรง	1	1	1	3
27. โรงเรียนวัดสุนทรสถิต	1	1	1	3
28. โรงเรียนวัดชัยภูมิราษฎร์บำรุง	1	1	1	3
29. โรงเรียนบ้านคลองหลวง	1	1	1	3
30. โรงเรียนบ้านเจริญสุข	1	1	1	3
รวม	30	30	30	90

ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ตามแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สพศ.)

2.1 เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มีผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน การประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน และการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

2.2 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและ

ชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน สถานศึกษามีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในชุมชนมีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบเช็ครายการ เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติในปัจจุบัน ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก (forced choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร แบบเช็ครายการ จำนวน 10 ข้อ ในแต่ละข้อประเมินตามเกณฑ์การประเมิน ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 หมายถึง การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าน้ำหนัก เท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับน้อย มีค่าน้ำหนัก เท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าน้ำหนัก เท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าน้ำหนัก เท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าน้ำหนัก เท่ากับ 5 คะแนน

สำหรับแบบสัมภาษณ์เป็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตรวจสอบวัดได้ตรงกับกรอบแนวคิดของการวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน แล้วนำผลการศึกษามาปรับปรุงเครื่องมือโดยการปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงยุคเสร็จเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิดังมีรายชื่อในภาคผนวก ก เพื่อตรวจสอบโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence)

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษาผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไม่ใช่เป็นประชากรที่ศึกษาจำนวน 10 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 4 นำคะแนนสอบถามที่ได้กลับมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการของครอนบราค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9401

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้พิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน นำมาจัดระบบข้อมูลและวิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)⁵⁹ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 แสดงว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 แสดงว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 แสดงว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับปานกลาง

⁵⁹ John W. Best, Research in Education (Englewood Cliff, New Jersey : Prentice - Hall Inc., 1970), 190.

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 แสดงว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 แสดงว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมากที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุป

การวิจัยเรื่องการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) แนวทางการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ใช้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานสัมพันธ์ชุมชน 1 คน และกรรมการสถานศึกษา 1 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สพศ.) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ใช้ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตอบข้อคำถามของการวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล คือผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานบริหารทั่วไป (งานความสัมพันธ์ชุมชน) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 โรงเรียน รวม 90 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์ และเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย จำนวนเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานบริหารทั่วไป (งานความสัมพันธ์ชุมชน) กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 โรงเรียน รวม 90 คน แยกพิจารณาตามอายุ ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติในปัจจุบัน และประสบการณ์ทำงาน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	เพศ		
	1. ชาย	60	66.67
	2. หญิง	30	33.33
	รวม	90	100.00
2	อายุ		
	1. ต่ำกว่า 30 ปี	0	0.00
	2. อายุ 30 - 39 ปี	3	3.33
	3. อายุ 40 - 49 ปี	24	46.67
	5. อายุ 50 - ปีขึ้นไป	63	20.00
3	ระดับการศึกษา		
	1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	30	33.33
	2. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	42	46.67
	3. สูงกว่าปริญญาตรี	18	20.00
	รวม	90	100.00
4.	ตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติในปัจจุบัน		
	1. ผู้บริหาร โรงเรียน	30	33.33
	2. หัวหน้างาน (งานความสัมพันธ์ ชุมชน)	30	33.33
	3. กรรมการสถานศึกษา	30	33.33
	รวม	90	100.00
5.	ประสบการณ์ทำงานในหน้าที่		
	1. ต่ำกว่า 10 ปี	12	13.33
	2. 10 - 20 ปี	20	22.22
	3. 21 ปีขึ้นไป	58	64.44
	รวม	90	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 67.67 รองลงมาเป็นเพศหญิง 30 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ผู้ที่มีอายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 64.44 รองลงมาอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 อายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และอายุต่ำกว่า 30 ปี ไม่มี คิดเป็นร้อยละ 00.00 ในด้านการศึกษา มีระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 การตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติในปัจจุบัน เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 หัวหน้าฝ่าย (งานความสัมพันธ์ชุมชน) จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 กรรมการสถานศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 64.44 รองลงมาระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ต่ำกว่า 10 ปี น้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

ในการวิเคราะห์การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับค่าเกณฑ์ ความแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม

(n = 30)

การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
1. ระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	4.11	0.48	มาก
2. กิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	4.14	0.44	มาก
รวม	4.13	0.46	มาก

จากตารางที่ 3 การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา การศึกษาสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13, S.D = 0.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านกิจกรรมการ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.14, S.D = 0.44$) รองลงมา ก็คือด้านระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ($\bar{X} = 4.11, S.D = 0.48$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความ ร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัด สมุทรสาคร

(n = 30)

ระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนใน การพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัด สมุทรสาคร	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
1. ผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับชุมชน	4.45	0.42	มาก
2. การจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับชุมชน	4.14	0.49	มาก
3. ระเบียบรองรับในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความ ร่วมมือกับชุมชน	3.87	4.09	มาก
4. การประเมินระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และ ความร่วมมือกับชุมชน	3.81	0.58	มาก
5. การนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบ กลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ ชุมชน	4.27	0.53	มาก
รวม	4.11	0.48	มาก

จากตารางที่ 4 ระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา การศึกษาสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.11, S.D = 0.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย

ด้านมีผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45, S.D = 0.42$) รองลงมาคือด้านมีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ($\bar{X} = 4.27, S.D = 0.53$) และด้านมีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.81, S.D = 0.58$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับกิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

(n = 30)

กิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร	(\bar{X})	(S.D)	ระดับ
1. กิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน	4.14	0.49	มาก
2. สถานศึกษามีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม	4.24	0.46	มาก
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน	4.35	0.34	มาก
4. สถานศึกษาศูนย์เป็นกลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในชุมชน	4.02	0.56	มาก
5. สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ชุมชน	3.95	0.61	มาก
รวม	4.14	0.44	มาก

จากตารางที่ 5 กิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14, S.D = 0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35, S.D = 0.34$) รองลงมาคือสถานศึกษามีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.24, S.D = 0.46$) และสถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.95, S.D = 0.61$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความ
ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัด
สมุทรสาคร

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 คน มีข้อสรุปดังนี้

1. ผู้บริหารควรจัดให้มีการจัดผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ผู้บริหารจะจัดมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติที่เหมาะสมกับงานและความ เป็นอยู่ของชุมชน โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร อาทิเช่นคำสั่งมอบหมายงานกับบุคลากรที่เป็นที่ ใ้วางใจของท้องถิ่น การจัดการประชุมมอบหมายงาน รวมทั้งการดูแลความประพฤติปฏิบัติของ บุคลากร และการให้นำข่าวสารที่ดีของโรงเรียนไปสู่ชุมชน รวมทั้งการสื่อสารโดยตรง และให้ ข่าวสารที่เป็นจริงกับชุมชน
2. ผู้บริหารควรจัดทำแผนงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน เป็นแผนงานประจำปี
3. ผู้บริหารควรจัดระเบียบรองรับทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา เช่น จัดทำระเบียบ การใช้สถานที่ และอุปกรณ์ใช้สอยของโรงเรียนให้เกิดความยุติธรรม ความเสมอภาค โดยไม่เลือก คนมั่งมี คนจน โดยถือว่าบุคลากรทุกคนทั้งภายในภายนอกชุมชนมีคุณค่า และมีความสำคัญ การ จัดงบประมาณในการดำเนินงาน การดำเนินงานใช้หลักธรรมาภิบาล และมีความโปร่งใส
4. ผู้บริหารควรมีการประเมินระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน มีการประเมินแผนงาน ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อใช้ในการปรับปรุงงานในโอกาสต่อไป
5. ผู้บริหารควรนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการทำเอกสารให้ บุคลากรในสถานศึกษาและในชุมชนร่วมกันประเมิน นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและ ตัดสินใจการปฏิบัติงาน การสังเกตความรู้สึกและการแสดงออกกับสิ่งที่ชุมชนมีต่อโรงเรียน เช่น การได้รับความร่วมมืออย่างค้ำจุนจากชุมชนที่มีความสม่ำเสมอ
6. ผู้บริหารควรกิจกรรมการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรใน สถานศึกษาเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยการจัดการประชุม จัดทำวารสาร อนุโมทนาบัตร หนังสือขอบคุณกิจกรรมต่าง ๆ ขอบุคคลในงานเช่นงานมงคลสมรส งานอุปสมบท งานสำคัญทางศาสนาเมื่อมีโอกาส วิทยุกระจายเสียงชุมชน เสียงตามสายภายในชุมชน การพบปะ กับผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชนโดยตรง จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน
7. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม โดยการนำ โรงเรียนไปสู่ชุมชนและการเป็นผู้รู้จักให้ชุมชนก่อน เช่น การนำผลงานของนักเรียนที่ปฏิบัติที่เกิด

จากการเรียนการสอนไปให้บุคคลในชุมชนในโอกาสที่สมควร เช่น วันคล้ายวันเกิด การแสดงความยินดีที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ ขามเจ็บป่วย ไปมอบให้ ได้แก่ ดอกไม้ประดิษฐ์ ขนม จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนเสนอแนะและโรงเรียนกับชุมชนสามารถปฏิบัติได้ การบริการด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนมีด้วยความเสมอภาค การนำครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน รวมทั้งให้บริการกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการใช้เป็นสถานที่ให้บริการชุมชน เช่น ภัตตาคาร สุข ธรรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

8. ผู้บริหารควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ได้แก่ การให้เกียรติเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง งานด้านการศึกษา เช่น การร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การเป็นวิทยากรท้องถิ่นให้กับโรงเรียน ให้ความรู้เรื่องขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และใช้คำว่า บวร ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน เข้าร่วมพัฒนาการศึกษา

9. ผู้บริหารควรให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในชุมชน โดยจัดให้มีการกระจายเสียงตามสายจัดตั้งที่โรงเรียน จัดตั้งมูลนิธิ สมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยงานอื่น ๆ

10. ผู้บริหารควรมีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ชุมชน โดยการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน มีการกระจายเครือข่ายบุคลากรในชุมชนให้กระจายไปตามหมู่บ้าน เครือข่ายคนรักแม่น้ำท่าจีน ชมรมกีฬา ชมรมการรักษาสืบสานวัฒนธรรมและประเพณี เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ระบบการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) กิจกรรมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รวม 30 คน ครูหัวหน้างานบริหารทั่วไป (งานความสัมพันธ์ชุมชน) 1 คน กรรมการสถานศึกษา 1 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (stand deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านกิจกรรมการส่งเสริมการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านระบบระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา

2. ข้อสรุปสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ผู้บริหารควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ผู้บริหารควรจัดทำแผนงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ผู้บริหารจะจัดมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติที่เหมาะสมกับงานและความเป็นอยู่ของชุมชน โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร อาทิ

เช่น คำสั่งมอบหมายงานกับบุคลากรที่เป็นที่ไว้วางใจของท้องถิ่น การจัดการประชุมมอบหมายงาน รวมทั้งการดูแลความประพฤติปฏิบัติของบุคลากร และการให้นำข่าวสารที่ดีของโรงเรียนไปสู่ชุมชน รวมทั้งการสื่อสารโดยตรง และให้ข่าวสารที่เป็นจริงกับชุมชน ผู้บริหารควรจัดทำแผนงานส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน เป็นแผนงานประจำปี ผู้บริหารควรจัดระเบียบรองรับทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา เช่น จัดทำระเบียบการใช้สถานที่ และอุปกรณ์ใช้สอยของโรงเรียนให้เกิดความยุติธรรม ความเสมอภาค โดยไม่เลือกคนมั่งมี คนจน โดยถือว่าบุคลากรทุกคนทั้งภายในภายนอกชุมชนมีคุณค่า และมีความสำคัญ การจัดงบประมาณในการดำเนินงาน การดำเนินงานใช้หลักธรรมาภิบาลและมีความโปร่งใสผู้บริหารควรมีการประเมินระบบกลไก ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน มีการประเมินแผนงาน ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อใช้ในการปรับปรุงงานในโอกาสต่อไป ผู้บริหารควรนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการทำเอกสารให้บุคลากรในสถานศึกษาและในชุมชนร่วมกันประเมิน นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและตัดสินใจการปฏิบัติงาน การสังเกตความรู้สึก และการแสดงออกกับสิ่งที่ชุมชนมีต่อโรงเรียน เช่น การได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากชุมชนที่มีความสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรกิจกรรมการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน โดยการจัดการประชุม จัดทำวารสาร อนุโมทนาบัตร หนังสือขอบคุณกิจกรรมต่าง ๆ ขอบคุณในงานมงคลสมรส งานอุปสมบท งานสำคัญทางศาสนาเมื่อมีโอกาส วิทยุกระจายเสียงชุมชน เสียงตามสายภายในชุมชน การพบปะกับผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชนโดยตรง จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม โดยการนำโรงเรียนไปสู่ชุมชนและการเป็นผู้รู้จักให้ชุมชนก่อน การนำผลงานของนักเรียนที่ปฏิบัติที่ดี คือ การจัดผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ผู้บริหารได้จัดมอบหมายงานให้บุคลากรจากการเรียนการสอนไปให้บุคคลในชุมชนในโอกาสที่สมควร ได้แก่ วันคล้ายวันเกิด การแสดงความยินดีที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ ยามเจ็บป่วย ไปมอบให้ ได้แก่ ดอกไม้ประดิษฐ์ ขนม จัดกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนเสนอแนะและโรงเรียนกับชุมชนสามารถปฏิบัติได้ การบริการด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนมีด้วยความเสมอภาค การนำครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน รวมทั้งให้บริการกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการใช้เป็นสถานที่ให้บริการชุมชน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น ผู้บริหารควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ได้แก่ การให้เกียรติเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง งานด้านการศึกษา การร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การ

เป็นวิทยากรท้องถิ่นให้กับโรงเรียน ให้ความรู้เรื่องขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และใช้คำว่า บวร ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน เข้าร่วมพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารควรจัดให้โรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในชุมชน โดยจัดให้มีการกระจายเสียงตามสาย จัดตั้งขึ้นที่โรงเรียน จัดดำเนินการก่อตั้งมูลนิธิ สมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า ชมรมรักษา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด และหน่วยงานอื่น ๆ ผู้บริหารควรดำเนินการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ชุมชน โดย การจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน โดยมีการกระจายเครือข่ายบุคลากรในชุมชนให้กระจายไป ตามหมู่บ้าน เช่น เครือข่ายคนรักแม่น้ำท่าจีน ชมรมกีฬา ชมรมการรักษาสืบสานวัฒนธรรมและ ประเพณี เป็นต้น

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะโรงเรียนกับชุมชนมีความเกี่ยวข้องผูกพันกัน ทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะโรงเรียนเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีการประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน และอีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 4 เกี่ยวกับมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพภายในโดยหน่วยงานต้น สังกัด และการประกันคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 38 ได้ กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหาร สถานศึกษา เป็นกรรมการ ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา อีกทั้งการ กระจายอำนาจการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา จัดผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษา มีการระดมทรัพยากรบุคคล ในชุมชนให้มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา นำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาของบุคคล ดังกล่าว มาใช้ในการให้การศึกษา การกระจายอำนาจการศึกษา การบริหารโรงเรียนที่มีความคล่องตัวใน การบริหารโรงเรียน เป็นการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – based Management) เป็น การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการกระจายอำนาจการจัด

การศึกษาจากส่วนกลางหรือสำนักงานเขตการศึกษาไปยังสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและความเป็นอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ในการตัดสินใจสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ทั้งด้านหลักสูตร การบริหารงานงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไปของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดการศึกษามากขึ้น ในด้านของการปฏิรูปการเรียนรู้ การบริหารโรงเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมตรวจสอบการทำงานการทำงานของสถานศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนกำหนดแนวการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกาญจน์ โกสม ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือเงื่อนไขเกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เงื่อนไขทางด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน เงื่อนไขทางด้านโรงเรียน และที่สำคัญคือการกำหนดเป้าหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนตรงกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนคือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครู และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่ามี 8 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินการ 6) การร่วมดำเนินการ 7) การร่วมกันประเมินผลดำเนินการ และ 8) การร่วมกันรับประโยชน์จากการดำเนินการ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสมุทรสาคร ผู้บริหารควรจัดผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน อีกทั้งควรจัดทำแผนงานการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน จัดระเบียบรองรับทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา ควรประเมินระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงในการตัดสินใจการปฏิบัติงาน ควรจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญร่วมกันในการจัดการศึกษา ควรจัดกิจกรรมให้ชุมชนอย่างเหมาะสม ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ควรจัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในชุมชน และมีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ

ชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นรูปธรรมมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีฟเฟอร์ (Schaeffer) ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ผู้บริหารจะต้องมีการวางแผน การประสานงานที่ดี ทำให้เกิดการยอมรับระหว่างบ้านกับโรงเรียนดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยยันต์ เกิดเหมาะ ที่กล่าวถึงการประชาสัมพันธ์โรงเรียนและการร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยพบว่า ผู้บริหารมีความสำคัญในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบการวิจัย การอภิปรายผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไปและเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถานศึกษาควรจัดระบบการส่งเสริมกิจกรรมอันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประเมินระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เพื่อจะส่งผลให้กิจกรรมการดำเนินการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. สถานศึกษาควรจัดระเบียบรองรับในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานมีกรอบระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน สอดคล้องกับผู้ปฏิบัติงาน
3. สถานศึกษาควรดำเนินการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ชุมชน เพื่อการระดมทรัพยากรที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ตามที่ผู้วิจัย ได้มีข้อเสนอแนะที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้งานวิจัยเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัย ส่งเสริมการดำเนินงานความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนของสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. ควรศึกษาแนวทางการจัดระเบียบรองรับในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ชุมชน ที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการสรรหาและการเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.

กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน. [Online]. accessed 6 April 2009. Available from

<http://www.spt.sakhon.net.opec/information.html>

ชลิต ดุ่มทองคำ. “การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง :

กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนาหา (สมักรพลผดุง).” สารนิพนธ์ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

ไชยยันต์ เกิดเหมาะ. “ปัจจัยของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

ธีระ รุณเจริญ ปราชญา กล้าผจญ และสัมมาร ธรนิษฐ์. การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้.

กรุงเทพมหานคร : ช้างฟ้า, 2545.

บุญรัฐ หลีกแหลม. “ประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ในการประสานงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

พนิงดา วีระชาติ. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2542.

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 4.

ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ “การจัดการศึกษา โดยสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนและให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.” วารสารวิชาการ 5, 8 (สิงหาคม 2545) : 21-22.

- ยุทธชัย ชูชัย. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2544.
- รัตนา กาญจนพันธ์. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมไทย. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา, 2537.
- โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะยาราม. “รายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะยาราม ครั้งที่ 2/2551.” 27 มีนาคม 2551.
- ศิริกาญจน์ โกสุม. “การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์ศึกษมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับลงประชามติ. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- สมศักดิ์ คลประสิทธิ์. “เอกสารประกอบการอบรมสัมมนา เรื่อง การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management : SBM).” [Online]. accessed 3 March 2007. Available from http://www.krupai.net/sbm_somsak.htm
- สุชุม กิจสงวน. “ภาวะผู้นำผู้บริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชน สังกัดฝ่ายการศึกษาอัครตังนมลฑลกรุงเทพฯ.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, 2547.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. เปิดประตูสู่สมุทรสาคร. กรุงเทพฯ : เอกพิมพ์ไท, 2547.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2552. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร : 2552.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. รายงานผลการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ 2549. กรุงเทพมหานคร : เอกพิมพ์ไท, 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.), 2545.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. ชุมชนปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, 2544.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา.

[Online]. accessed 9 April 2009. Available <http://www.onesqa.or.th>

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. มาตรฐานตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การ

พิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ.2549

– 2553) [Online]. accessed 8 November 2008. Available [www..http://ac.assumption.ac.th](http://www.ac.assumption.ac.th)

สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 – 2559). กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2545.

หวน พิณรุฬห์. การบริหารสถานศึกษาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน.[Online]. accessed

12 April 2009. Available [www.http://202.29.5/kitchakam/sub/file/upload/](http://www.kitchakam.com/sub/file/upload/Kannika_sa.doc)

Kannika_sa.doc

อุทัย บุญประเสริฐ. อ้างถึงในธีระ รุญเจริญ ปราชญา กล้าผจญ และสัมมา รณนิธย์.

การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ซ้ำฟ้าง, 2545.

อุทัย บุญประเสริฐ. หลักสูตรกับกลุ่มงานพื้นฐานของโรงเรียน. [Online] accessed. 12 April 2009.

Available http://www.phraeccity.org/web_Front/Gp_Sc_HK/images

อานวย ทรัพย์คง. “บทบาทของคณะกรรมการ โรงเรียน : ปฏิรูปการศึกษาด้านความสัมพันธ์

ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร

มหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.

ภาษาต่างประเทศ

Berney, Edward L. Public Relations. Norman : University of Oklahoma Press, 1952.

Best, John W. Research in Education. Englewood Cliffs : Prentice – Hall Inc., 1970.

Daniel, Katz and Robert L. Khan. The Social Psychology of Organization. 2nd ed. New York :

John Wiley & Son., 1978.

Fayol's Five Functions of Manegment, Fayol's Pinciples of Administration [Online]. เข้าถึงเมื่อ

28 ธันวาคม 2549 เข้าถึงได้จาก <http://faculty.uwb.edu/wfreytag/MG10102/sld015.htm>

Fusco, Eigene C. Handbook o Sucessful School Administration. Englewood Cliffs, New Jersey :

Prentice Hall, Inc., 1974.

Grinnell, John E. and Yong.Raymod J. The School and the Community :Educational Public

Relation. New York : The Ronald Press Company, 1995.

- Hefferman, Ann Nora. "Perception of Involvement of Parents and Community Members School Decision Making Cabinets." Dissertation Abstract International 53 (May 1992) :1342 -A
- Hill, Constance Lunita, "Community Support for public School in Alabama." Dissertation Abstract International 61,4 (October 2000) : 1953.
- Kindred, Lealie W. and others. The School and Community Relations, Englewood Cliffs : Prentice-Hall, Inc., 1976.
- Munns G. and Johnson K. Fair Go Fair Share Fair Say Fair Content, Pedagogies in DSP School in Sydney's South West -- Symposium Overview [online], accessed 25 May 2009. Abstract from <http://www.arre.Edu.au/OOpap/absOOhtm>
- Rowing, L. Crucial incidents: indicator of shifting external educational and society pressures on School principals [online], accessed 25 May 2009. Abstract from <http://www.arre.Edu.au/OOpap/absOO.htm>
- Stoop, Emery and other. Handbook of Educational Administration: A Guide for the Practitioner. Boston : Allyn and Bacon, 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ โทรภายใน 2368

ที่ ศธ 0520.203.2/ว.36

วันที่ 12 มิถุนายน 2551

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.วิชณีย์ เชาว์คำรง

ด้วย นายวิสูตร เสดสมุทรร รัตนนักศึกษา 47252504 นักศึกษาระดับปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การส่งเสริมความสัมพันธ์และ
ความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร”

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ไคร่ขอกความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบความ
เที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ที่แนบมาพร้อมกับหนังสือนี้ ทั้งนี้ ภาควิชาฯ ขอขอบคุณเป็น
อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา



ที่ ศธ 0520.203.2/ว 36

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
นครปฐม 73000

12 มิถุนายน 2551

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นายประโมทย์ เขียมสวัสดิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายวิสูตร เสพสมุทร รหัสนักศึกษา 47252504 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร”

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใ้รขอลงความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ ทั้งนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขทานิช)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร./โทรสาร 034-219136

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

- | | |
|---------------------------------|---|
| 1. อาจารย์ ดร.วิชณีษ์ เซาว์คำรง | อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
(ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา) |
| 2. นางประภัสสร ควงสินธุ์ | นักวิชาการศึกษา สำนักการศึกษาเทศบาลนครปฐม
อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
(ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลประเมินผล) |
| 3. นายประโมทย์ เขี่ยมสวัสดิ์ | ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลบ้านแพ้ว (วันครู 2500)
อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
(ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา) |
| 4. นางสาววิไล ประกิจ | หัวหน้างานห้องสมุด โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง
อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
(ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา) |
| 5. นายวิสุทธิ์ รัตนไพบูลย์ | ผู้อำนวยการ โรงเรียนหลักสองส่งเสริมวิทยา
อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
(ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา) |

ภาคผนวก ข

หนังสือขอกดลงเครื่องมือวิจัย



ที่ ศธ 0520.203.2/ว 159

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

30 มกราคม 2552

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองซื่อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ

ด้วย นายวิสูตร เสพสมุทร รหัสนักศึกษา 47252504 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร” ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นายวิสูตร เสพสมุทร ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร./โทรสาร 034-219136

รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือ

.....

- | | |
|------------------------------------|------------------------------|
| 1. โรงเรียนบ้านคลองซื่อ | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |
| 2. โรงเรียนเอกชัย | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |
| 3. โรงเรียนวัดศิริมงคล | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |
| 4. โรงเรียนวัดป้อมวิเชียรโชติการาม | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |
| 5. โรงเรียนบ้านอ้อมโรงหีบ | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |
| 6. โรงเรียนวัดน่วมกานนท์ | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |
| 7. โรงเรียนวัดบางปลา | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |
| 8. โรงเรียนวัดบางปิ้ง | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |
| 9. โรงเรียนวัดปากบ่อ | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |
| 10. โรงเรียนวัดเกาะ | อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร |

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

Reliability

[DataSet1] C:\Documents and Settings\Wisoot\Desktop\Try Out

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N. of Items
0.9401	10

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b1	113.7000	194.5621	0.4815	0.9393
b2	113.1333	199.0161	0.3897	0.9399
b3	113.5000	199.0172	0.4068	0.9397
b4	113.3333	197.6092	0.4943	0.9389
b5	113.3333	203.2644	0.2206	0.9412
b6	113.6333	199.6885	0.3933	0.9398
b7	113.1667	199.0402	0.4678	0.9391
b8	114.0000	191.7931	0.5823	0.9380
b9	114.3000	193.3207	0.4839	0.9395
b10	113.4000	191.2828	0.5925	0.9379



ที่ ศธ 0520.203.2/ว 452

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

11 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหลวงสินธุราษฎร์รังสฤษดิ์

ด้วย นายวิสูตร เสพสมุทร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร กรรมการ สถานศึกษา และหัวหน้างานบริหารทั่วไป (งานความสัมพันธ์ชุมชน) ในโรงเรียนของท่าน เพื่อ ประกอบการทำการค้นคว้าอิสระ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความ อนุเคราะห์จากท่านโปรดแจ้งกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน และหัวหน้างานส่งเสริม ความสัมพันธ์ชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในการออกแบบสอบถามให้นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

AMM ๑๗

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788, 0-3424-3435

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนของสถานศึกษา
ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. แบบสอบถามนี้ สำหรับสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานบริหารทั่วไป(งานความสัมพันธ์ชุมชน) และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับคืนจะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวม ดังนั้นการตอบแบบคำถามในแบบสอบถามฉบับนี้จึงไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่ประการใด
4. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นายวิสูตร เสพสมุทร

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ตามสถานภาพที่เป็นจริงของท่าน

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ
 - () 1. ต่ำกว่า 30 ปี () 2. 30 - 39 ปี
 - () 3. ต่ำกว่า 40 - 49 ปี () 4. 50 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
 - () 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี () 2. ปริญญาตรี () 3. สูงกว่าปริญญาตรี
4. ตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติในปัจจุบัน
 - () 1. ผู้บริหารโรงเรียน () 2. หัวหน้าฝ่าย () 3. คณะกรรมการสถานศึกษา
5. ประสบการณ์ทำงานในหน้าที่
 - () 1. ต่ำกว่า 10 ปี () 2. 10 - 20 ปี () 3. 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร ตามความคิดเห็นของท่านว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับใด แล้วเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับการปฏิบัติงานทางขวามือ ทั้งนี้ได้จัดระดับโดยใช้แทนค่า ดังนี้

5	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติเท่ากับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติเท่ากับ	มาก
3	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติเท่ากับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติเท่ากับ	น้อย
1	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติเท่ากับ	น้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
1.	<u>โรงเรียนมีการวางแผนในเรื่องนี้เพียงใด</u> สำรวจชุมชนเพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน	/					

ข้อ	การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ ชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสาคร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
1.	สถานศึกษามีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงาน รับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และ ความร่วมมือกับชุมชน						
2.	สถานศึกษามีการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน						
3.	สถานศึกษามีระเบียบรองรับการส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน						
4.	สถานศึกษามีการประเมินระบบกลไกในการ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน						
5.	สถานศึกษามีการนำผลการประเมินมาใช้ในการ ตัดสินใจและปรับปรุงระบบกลไกในการสร้าง ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน						
6.	สถานศึกษามีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง ความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็น ความสำคัญการจัดการศึกษาร่วมกัน						
7.	สถานศึกษามีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่าง เหมาะสม						
8.	สถานศึกษาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ โรงเรียน						
9.	สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน กับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน						
10.	สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ ชุมชน						

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายวิสูตร เสพสมุทร
ที่อยู่	23/1 หมู่ 5 ตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
ที่ทำงาน	โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะชาราม หมู่ 2 ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร 74120 โทรศัพท์, โทรสาร 0-3448-1452
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2517	สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรการศึกษาตอนต้น (ป.กศ.) จากวิทยาลัยครูนครปฐม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2520	สำเร็จการศึกษาคertificateมัธยม (พ.ม.) ศึกษาด้วยตนเอง
พ.ศ. 2525	สำเร็จการศึกษาศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกภาษาไทย จาก วิทยาลัยครูสกลนคร อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2547	เข้าศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2518	ครูโรงเรียนบ้านภูกระแต ตำบลนาคำ อำเภอสรีสงคราม จังหวัดนครพนม
พ.ศ. 2526	อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านเจริญสุข ตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
พ.ศ. 2533	อาจารย์ 2 โรงเรียนวัดสวนส้ม ตำบลสวนส้ม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
พ.ศ. 2537	ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนท่านบแพ้ว ตำบลยกกระบัตร์ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
พ.ศ. 2539	ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะชาราม ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
พ.ศ. 2542 - ปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธากะชาราม ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร